

ประเทศไทยกับการพิจารณาเข้าเป็นภาคีข้อตกลงเฮกกว่าด้วย
การจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ ตามกรมสารเจนีวา ค.ศ. 1999

หลังจากประเทศไทยเริ่มขยายตลาดสินค้าเข้าไปในต่างประเทศ ผู้ประกอบการคนไทยตื่นตัวและหันมาให้ความสนใจในการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะให้แก่สินค้าและผลิตภัณฑ์ด้วยวิธีการออกแบบโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้สินค้าและผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการคนไทยสามารถเข้าไปแข่งขันและทำกำไรในตลาดต่างประเทศได้เท่าเทียมกับผู้ประกอบการชาวต่างชาติ อย่างไรก็ตามในขณะที่มีการส่งเสริมและพัฒนาสร้างสรรคการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แต่ระบบการให้ความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในปัจจุบัน กลับอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 เพียงฉบับเดียว ซึ่งการให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตรยังถูกจำกัดอยู่เฉพาะภายในดินแดนของประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้นปัจจุบันผู้ประกอบการคนไทยที่ส่งสินค้าและผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายในตลาดต่างประเทศ หากประสงค์จะให้แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของตนได้รับความคุ้มครองนอกประเทศ จะต้องดำเนินการยื่นขอรับความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในทุกๆประเทศที่ตนประสงค์ที่จะได้รับความคุ้มครอง อันก่อให้เกิดความยุ่งยาก เสียเวลาและค่าใช้จ่ายจำนวนมาก อีกทั้งยังประสบอุปสรรคเรื่องภาษาที่แตกต่างกันและยังเสี่ยงกับขั้นตอนที่ไม่เป็นระบบเดียวกันของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ผู้ประกอบการคนไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ไม่ทุนทรัพย์เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมในการดำเนินการขอรับความคุ้มครองในทุกๆประเทศ ดังนั้นหากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีข้อตกลงเฮกกว่าด้วยการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศตามกรมสารเจนีวา ค.ศ. 1999 จะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ประกอบการคนไทยสามารถขอรับความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในหลายประเทศได้สะดวกขึ้น ด้วยวิธีการที่ไม่ซับซ้อนยุ่งยาก รวมไปถึงช่วยประหยัดเวลาและลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ปัจจุบันประเทศที่เข้าเป็นภาคีข้อตกลงเฮกฯ ส่วนใหญ่จะเป็นประเทศในแถบยุโรป มีเพียงสิงคโปร์ประเทศเดียวในแถบเอเชียที่เข้าเป็นภาคีกรมสารเจนีวา ค.ศ. 1999 ทำให้เจ้าของธุรกิจชาวสิงคโปร์ได้เปรียบเจ้าของธุรกิจในประเทศอื่นๆที่เป็นคู่แข่งทางการค้า คือสามารถนำสินค้าและผลิตภัณฑ์เข้าไปวางขายในตลาดยุโรปได้โดยไม่ต้องกลัวว่าจะถูกลอกเลียนแบบ ด้วย

วิธีการนำแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมไปจดทะเบียนภายใต้ระบบเฮกเพียงครั้งเดียวให้มีผลในหลายๆประเทศในแถบยุโรป โดยเสียค่าใช้จ่ายเพียงครั้งเดียว อันเป็นการลดต้นทุนการผลิต ทั้งยังเป็นการประหยัดเวลาช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถนำสินค้าของตนออกจำหน่ายทันต่อความต้องการของตลาด เป็นการจูงใจผู้ประกอบการเนื่องจากไม่ต้องไปยื่นคำขอคุ้มครองในแต่ละประเทศที่ตนประสงค์จะขอรับความคุ้มครองโดยผ่านตัวแทนของประเทศเหล่านั้นอีกต่อไป นอกจากนี้ ประเทศสิงคโปร์ยังกลายเป็นศูนย์กลางในแถบเอเชียให้เจ้าของธุรกิจชาวต่างชาติ โดยเฉพาะนักธุรกิจชาวเอเชียสามารถยื่นจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศผ่านตัวแทนในประเทศสิงคโปร์ อันเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศสิงคโปร์อีกทางหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม การที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีข้อตกลงระหว่างประเทศฉบับใดฉบับหนึ่ง มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงเหตุผลและความจำเป็นในการเข้าเป็นภาคีสมาชิกของข้อตกลงดังกล่าวเสียก่อน รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆเพื่อที่จะตอบสนองเมื่อได้เข้าเป็นภาคีสมาชิก ทั้งนี้เพราะการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศภายใต้ระบบเฮก (Hague system) แม้จะมีมานานกว่า 80 ปีแล้วก็ตาม แต่จะเห็นได้ว่าประเทศที่เข้าเป็นภาคีมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามระบบมาดริด (Madrid System) หรือการคุ้มครองสิทธิบัตรตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือทางด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty : PCT) การที่ระบบจดทะเบียนระหว่างประเทศภายใต้ระบบเดิมของข้อตกลงเฮกฯ ไม่เป็นที่นิยมเนื่องจากหลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศตามข้อตกลงเฮกฯ ยังแตกต่างและไม่สอดคล้องกับระบบการให้ความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในหลายๆประเทศ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม ค.ศ. 1999 ได้มีการลงนามยอมรับกรรมสารเจนีวา 1999 ตามความต้องการของประเทศสมาชิกในระบบเฮกเดิมที่ต้องการเพิ่มจำนวนประเทศภาคีสมาชิกโดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและการค้าของโลกยังไม่เข้าเป็นภาคีจึงทำให้ระบบเดิมของข้อตกลงเฮกฯ (ตามกรรมสาร 1934 และกรรมสาร 1960) ยังไม่กลายเป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่สร้างระบบศูนย์กลางการจัดการเกี่ยวกับคำขอคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอย่างแท้จริง อนึ่ง ภายใต้บทบัญญัติแห่งกรรมสารเจนีวา 1999 นี้ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศตามข้อตกลงเฮกฯ ที่สำคัญหลายประการ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์และขั้นตอนการจดทะเบียนระหว่างประเทศให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในทางปฏิบัติสอดคล้องกับระบบกฎหมายของหลายประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ,สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ซึ่งล้วนเป็นประเทศที่มีขั้นตอนการ

ตรวจสอบ (examination country) เป็นขั้นตอนหนึ่งของการจดทะเบียนทั้งสิ้น ดังนั้นในการประชุมทางการทูตที่จัดเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม ค.ศ. 1999 ตัวแทนจาก 24 ประเทศ¹ รวมทั้งประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ได้ร่วมลงนามยอมรับกรรมสารเจนีวา 1999 จึงเป็นที่คาดหวังว่าประเทศทั้งสองรวมถึงอีกหลายประเทศจะส่งหนังสือการเข้าเป็นภาคีคู่สัญญาข้อตกลงเฮกฯ ภายใต้กรรมสารเจนีวา 1999 ในไม่ช้า นอกจากนี้ ภายใต้กรรมสารเจนีวา 1999 ซึ่งมีผลใช้บังคับจริง (operational) ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 2004 ยังเปิดโอกาสให้องค์การระหว่างประเทศเข้าเป็นภาคีคู่สัญญาได้ จึงมีแนวโน้มว่าจะมีการเชื่อมโยงระหว่างระบบการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ (international system) เข้ากับระบบการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระดับภูมิภาค (region system) ซึ่งขณะนี้กลุ่มประชาคมยุโรป (European Community) เข้าเป็นภาคีคู่สัญญาภายใต้กรรมสารเจนีวา 1999 แล้ว ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2008 เมื่อกลุ่มประชาคมยุโรปเข้าเป็นภาคีคู่สัญญาข้อตกลงเฮกฯ จะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการทั้งหลายอย่างมากโดยเฉพาะนักธุรกิจชาวเอเชียรวมทั้งผู้ประกอบการคนไทยที่มีสหภาพยุโรปเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญ สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศโดยระบุประชาคมยุโรปเป็นเป้าหมายในการขอรับความคุ้มครองภายใต้กรรมสารเจนีวา 1999 ได้ในทางกลับกันเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่อยู่ในประเทศประชาคมยุโรปอาจยื่นจดทะเบียนผ่านสำนักงานจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและการออกแบบยุโรป (office for harmonization in the Internal Market :OHIM) เพื่อระบุประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกข้อตกลงเฮกฯ เป็นเป้าหมายในการขอรับความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้

ประเทศไทยแม้จะยังไม่มีเตรียมการใดๆ เพื่อเข้าสู่ระบบการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศตามระบบเฮกฯ ต่างกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามระบบมาดริด² หรือขอรับการคุ้มครองสิทธิบัตรระหว่างประเทศตาม

¹ Algeria, Belgium, Bulgaria, Chad, Croatia, Cuba, Denmark, Estonia, France, Greece, Hungary, Italy, Latvia, Netherlands, Portugal, Republic of Moldova, Romania, Russian Federation, Slovenia, Spain, Sudan, Switzerland, United Kingdom and United States of America

² กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ออกคำสั่งกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่ 220/2548 ลงวันที่ 1 ธันวาคม 2548 เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบเกี่ยวกับการเข้าเป็นภาคีพิธีสารกรุงมาดริด โดยมีคณะทำงานประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายเครื่องหมายการค้าของภาครัฐและ

สนธิสัญญา PCT ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาเข้าเป็นภาคีก็ตาม แต่ทั้งนี้การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีความสำคัญต่อการค้าระหว่างประเทศมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นการศึกษาและเตรียมความพร้อมในการเข้าเป็นภาคีคู่สัญญาข้อตกลงเฮกฯ ตามกรมสารเจนีวา 1999 โดยเฉพาะศึกษาขั้นตอนการจดทะเบียนระหว่างประเทศตามกรมสารเจนีวา 1999 รวมแนวทางการแก้ไขกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเพื่อให้สอดคล้องกับระบบการจดทะเบียนระหว่างประเทศตามข้อตกลงเฮกฯ น่าจะเป็นประโยชน์อย่างมากหากในที่สุดประเทศไทยได้ตัดสินใจเข้าเป็นภาคี

4.1 การให้ความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน

ก่อนจะกล่าวถึงหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองแก่แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมภายใต้ระบบกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในปัจจุบัน ผู้เขียนขอกล่าวถึงความเป็นมาของแนวความคิดที่จะให้ความคุ้มครองแก่แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในประเทศไทยก่อนพอสังเขป แนวคิดเรื่องการให้ความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2468 พร้อมกับการให้ความคุ้มครองสิ่งประดิษฐ์ ต่อมา มีการร่างกฎหมายตามแนวทางกฎหมายสิทธิบัตรของประเทศอังกฤษโดยมีชื่อว่า “พระราชบัญญัติสิทธิบัตรและแบบแผน (Law on Patent and Design)” แต่ก็ได้มีการดำเนินการต่อร่างกฎหมายดังกล่าวแต่อย่างใด เนื่องจากได้รับการคัดค้านสมาชิกสภานิติบัญญัติ โดยอ้างว่าคนไทยจะเสียประโยชน์ในการใช้ประโยชน์จากการสร้างสรรค์การออกแบบโดยอิสระอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศและอาจมีปัญหาในด้านความพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว จนกระทั่งเมื่อประเทศไทยเปลี่ยนสภาพสังคมและเศรษฐกิจเป็นประเทศเกษตรอุตสาหกรรม และเศรษฐกิจของโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ หลายประเทศเรียกร้องให้มีการใช้นโยบายการค้าเสรีและเป็นธรรมระหว่างกัน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุง

ภาคเอกชน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา และทำการศึกษาเปรียบเทียบการจดทะเบียนตามพิธีสารกรุงมาดริดกับพระราชบัญญัติ เครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ ผู้มีสิทธิยื่นคำขอ แบบคำขอ ภาษาที่ใช้ จำพวกสินค้า ค่าธรรมเนียมสถานที่ยื่นคำขอ วันที่ถือความเป็นวันยื่นคำขอจดทะเบียนและวันจดทะเบียน การตรวจสอบ การประกาศโฆษณา การคัดค้าน อายุการคุ้มครอง การต่ออายุ การโอน การเพิกถอน ฯลฯ

กฎหมายหลายฉบับเพื่อรองรับนโยบายการค้าโลก รวมทั้งกฎหมายสิทธิบัตรซึ่งมีสาระสำคัญเพื่อคุ้มครองสิทธิในการประดิษฐ์และแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2522 เป็นต้นมาซึ่งเรียกกฎหมายฉบับนี้ว่า “พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522” ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ได้มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535” เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางมาตราของพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ให้เป็นไปตามหลักสากลมากขึ้น เช่น เรื่องการแก้ไขอายุการคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมซึ่งแต่เดิมกำหนดไว้ 7 ปีเป็นระยะเวลา 10 ปีนับแต่วันขอรับสิทธิบัตรการออกแบบ เป็นต้น³

โดยหลักแล้ว ประเทศไทยถือเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความคุ้มครองแก่แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมภายใต้กฎหมายสิทธิบัตรเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตามแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมบางครั้งอาจเข้าลักษณะเป็นงานศิลปกรรม เช่น งานจิตรกรรม งานประติมากรรม หรืองานศิลปประยุกต์ หากแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเข้าลักษณะเป็นงานศิลปกรรม การให้ความคุ้มครองอาจคาบเกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์ด้วย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าในปัจจุบันกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของไทยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมีอยู่ 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542⁴ และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 แต่เนื่องจากการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์มิได้เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมโดยตรง ผู้เขียนจึงขออธิบายเฉพาะหลักเกณฑ์การคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมภายใต้กฎหมายสิทธิบัตรซึ่งเป็นการให้ความคุ้มครองแก่แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมโดยตรง และเป็นกฎหมายที่จำเป็นต้องแก้ไขหากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีข้อตกลงเฮก ๙ ตามกรมสารเจรจา 1999 เพื่อรองรับการเชื่อมต่อกับระบบการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

³ ไชยยศ เหมะรัชตะ, ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา: พื้นฐานความรู้ทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2548) น. 225.

⁴ การแก้ไขครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บทบัญญัติในพระราชบัญญัติสิทธิบัตรสอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights) และเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับอนุสัญญาด้วย

4.1.1 การให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

ภายใต้กฎหมายสิทธิบัตรที่มีการแก้ไขล่าสุด ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542⁵ ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองแก่แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมไว้ในหมวด 3 ตั้งแต่มาตรา 56-65 โดยมาตรา 56-58 กล่าวถึงลักษณะของแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่สามารถนำมาขอรับสิทธิบัตรได้และที่ไม่สามารถนำมาขอรับสิทธิบัตรได้ มาตรา 59-61 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับขั้นตอนการขอรับสิทธิบัตรการออกแบบ (ตั้งแต่การยื่นคำขอรับสิทธิบัตรจนกระทั่งได้รับการจดทะเบียนและออกสิทธิบัตรให้แก่ผู้ทรงสิทธิ) มาตรา 62 บัญญัติเรื่องอายุการคุ้มครอง มาตรา 62 ทวิ บัญญัติเรื่องการละเมิดสิทธิบัตรการออกแบบ มาตรา 63 สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม นอกจากนี้มาตรา 65 ยังให้นำบทบัญญัติเรื่องสิทธิบัตรการประดิษฐ์มาใช้บังคับกับสิทธิบัตรการออกแบบโดยอนุโลมอีกด้วย เช่น มาตรา 65 ประกอบมาตรา 10-16 บัญญัติถึงผู้มีสิทธิขอรับสิทธิบัตรในประเทศไทย

พ.ร.บ. สิทธิบัตรฯ ให้นิยามความหมายของ แบบผลิตภัณฑ์ ไว้ใน มาตรา 3 “หมายความว่า รูปร่างของผลิตภัณฑ์หรือองค์ประกอบของลวดลาย หรือสีของผลิตภัณฑ์ อันมีลักษณะพิเศษสำหรับผลิตภัณฑ์ซึ่งสามารถใช้เป็นแบบสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมรวมทั้งหัตถกรรมได้” จากคำนิยามจะเห็นได้ว่าแบบผลิตภัณฑ์ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตรนี้มีลักษณะทั่วไปคล้ายกับแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามกฎหมายของประเทศอื่นๆ เพียงแต่กฎหมายของประเทศอื่นส่วนใหญ่มักใช้คำว่า “การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม” แต่กฎหมายไทยใช้คำว่า “แบบผลิตภัณฑ์” ซึ่งสามารถแยกลักษณะแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามพ.ร.บ. สิทธิบัตรฯ ได้ดังนี้

- 1) เป็นลักษณะภายนอกของผลิตภัณฑ์ โดยอาจเป็น
 - รูปร่างหรือรูปทรงของผลิตภัณฑ์ ที่มีลักษณะสามมิติ เช่น รูปทรงของแจกันดอกไม้ หรือรูปร่างของเก้าอี้
 - องค์ประกอบของลวดลายหรือสีของผลิตภัณฑ์ ที่มีลักษณะสองมิติ เช่น ลวดลายบนแก้วน้ำ หรือแถบสีบนผ้าใบ

⁵ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 ซึ่งต่อไปผู้เขียนจะใช้คำว่าพ.ร.บ. สิทธิบัตรฯ

- นอกจากนี้ อาจเป็นการออกแบบทั้งที่มีลักษณะสองมิติ และลักษณะสามมิติ ประกอบกัน เช่น รูปทรงพื้นฐานของพัดลมและหลอดลายบนใบพัด

2) ต้องทำให้ผลิตภัณฑ์มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นต้องมีลักษณะพิเศษ ไม่เหมือนใคร ที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นแตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่นๆประเภทเดียวกันที่มีอยู่ทั่วไป

3) สามารถนำมาใช้เป็นแบบสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือผลิตภัณฑ์หัตถกรรมได้โดยผ่านกระบวนการหรือกลไกทางอุตสาหกรรมหรือทางหัตถกรรมซึ่งทำให้ผลิตได้คราวละจำนวนมาก

4) แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต้องไม่ใช่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการใช้สอย (technical result) แต่เพียงอย่างเดียว หากเกี่ยวข้องกับประโยชน์ใช้สอยอย่างเดียว ย่อมตกอยู่ภายใต้การคุ้มครองในฐานะสิ่งประดิษฐ์ ไม่ใช่แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

4.1.2 ลักษณะแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้รับความคุ้มครอง

1) แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่สามารถนำมาขอรับสิทธิบัตรได้

แม้จะเข้าลักษณะเป็นแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ตามนิยามความหมายในมาตรา 3 แห่ง พ.ร.บ. สิทธิบัตรฯ แล้วก็ตาม แต่การพิจารณาว่าแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวจะสามารถนำไปขอรับสิทธิบัตรการออกแบบได้หรือไม่ ยังต้องพิจารณาว่าเข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 56 แห่ง พ.ร.บ. สิทธิบัตรฯ หรือไม่ ซึ่งมาตราดังกล่าวบัญญัติว่า “การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่จะขอรับสิทธิบัตรได้ต้องเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่ออุตสาหกรรมรวมทั้งหัตถกรรม” ซึ่งสามารถแยกพิจารณาหลักเกณฑ์ได้ดังนี้

ต้องเป็นการออกแบบ “ใหม่”

กล่าวคือ ต้องมีลักษณะแตกต่างจากแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่เคยปรากฏอยู่แล้ว ก่อนวันที่ขอรับความคุ้มครองในสาระสำคัญ หากเป็นความแตกต่างจากแบบ

ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมก่อนๆ “เพียงเล็กน้อย”⁶ ไม่ถือว่าเป็นแบบใหม่ที่จะสามารถนำมาขอรับสิทธิบัตรได้

การพิจารณาว่าแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่นำมาขอรับสิทธิบัตรนั้นมีความใหม่หรือไม่ แม้พ.ร.บ. สิทธิบัตรฯ จะไม่ได้กำหนดความหมายไว้ชัดเจนโดยตรงว่าการออกแบบใหม่มีลักษณะอย่างไรก็ตาม แต่ก็ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 57 ว่าแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ไม่ถือว่าเป็นการออกแบบใหม่มีลักษณะอย่างไร ดังนี้

(1) แบบผลิตภัณฑ์ที่มีหรือใช้แพร่หลายอยู่แล้วในราชอาณาจักรก่อนวันขอรับสิทธิบัตร (มาตรา 57(1))

หมายความว่า แบบผลิตภัณฑ์นั้นต้องมีใช้อย่างแพร่หลายทั่วไปต่อสาธารณชน ดังนั้นหากเป็นการใช้อยู่เฉพาะแต่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยที่ยังไม่มีการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ดังกล่าวต่อคนทั่วไป เช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นแบบผลิตภัณฑ์ที่มีใช้อย่างแพร่หลายสามารถนำมาขอรับสิทธิบัตรได้ ทั้งนี้ การมีหรือใช้อย่างแพร่หลายพิจารณาเฉพาะในดินแดนของประเทศไทยเท่านั้นและจะพิจารณาเพียงก่อนวันที่นำมาขอรับสิทธิบัตร

การที่แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมถูกใช้อย่างแพร่หลายอาจเกิดจากการกระทำของเจ้าของแบบเองโดยตรงหรืออาจเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่นอันเป็นการละเมิดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ถือแล้วว่แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นขาดความใหม่ไม่สามารถนำมาขอจดสิทธิบัตรได้อีก

(2) แบบผลิตภัณฑ์ที่ได้มีการเปิดเผยภาพสาระสำคัญหรือรายละเอียดในเอกสาร หรือสิ่งพิมพ์ที่ได้เผยแพร่ออกมาแล้วไม่ว่าในหรือนอกราชอาณาจักรก่อนวันขอรับสิทธิบัตร (มาตรา 57(2))

การเปิดเผยแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ทำให้ไม่อาจนำมาขอรับสิทธิบัตรได้ต้องเป็นการเปิดเผยในเอกสารหรือสิ่งพิมพ์เท่านั้นไม่ว่าจะเป็นเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่ในประเทศไทยหรือในต่างประเทศก็ตาม เช่น นิตยสาร วารสาร ตำราวิชาการ หรือแบบพิมพ์ตัวอย่างสินค้า แต่ไม่รวมถึงการเปิดเผยต่อสาธารณชนโดยวิธีหรือในลักษณะอื่น เช่น การนำแบบผลิตภัณฑ์ออกแสดง

⁶ ความแตกต่างเพียงเล็กน้อยรวมถึงกรณีต่อไปนี้ด้วย เช่น การเปลี่ยนขนาดโดยขยายหรือย่อส่วนของแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, การเปลี่ยนวัสดุหรือสีของผลิตภัณฑ์ หรือการเพิ่มหรือตัดส่วนประกอบออกเพียงเล็กน้อย เช่น ทำให้ขอบโค้งมนขึ้น เติมลวดลายเพียงเล็กน้อย

ในงานนิทรรศการ หรือการประชุมทางวิชาการ เป็นต้น⁷ ซึ่งการเปิดเผยที่ทำให้ขาดความใหม่อาจเป็นการเปิดเผยภาพ หรือรายละเอียดใดๆ เกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์เพียงอย่างเดียวหนึ่ง แม้จะเผยแพร่เพียงภาพเดียว หากเป็นการเผยแพร่สู่สายตาสาธารณชน ก็ถือว่ามีได้มีการเปิดเผยแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวแล้ว

การเปิดเผยภาพหรือรายละเอียดเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ทำให้ไม่สามารถนำมาขอรับสิทธิบัตรได้อาจเกิดจากการกระทำของเจ้าของแบบเองหรืออาจเป็นการเปิดเผยโดยมิชอบด้วยกฎหมายจากบุคคลอื่นที่ไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของแบบ ก็ถือว่าเป็นการเปิดเผยอันทำให้แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมขาดความใหม่แล้ว

(3) แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้เคยมีการประกาศโฆษณาตามมาตรา 65 ประกอบด้วยมาตรา 28 มาแล้วก่อนวันขอรับสิทธิบัตรมาก่อนวันขอรับสิทธิบัตร (มาตรา 57 (3))

หมายความว่า แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่เคยผ่านขั้นตอนการขอรับสิทธิบัตรการออกแบบในประเทศไทยมาก่อนแล้ว โดยมีการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรต่อเจ้าหน้าที่ให้ทำการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรจนกระทั่งอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญามีคำสั่งให้พิมพ์ประกาศโฆษณาเกี่ยวกับคำขอรับสิทธิบัตรนั้นแล้ว กฎหมายถือว่าแบบดังกล่าวไม่ใช่แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีความใหม่อีกต่อไป

มีข้อสังเกตว่า การประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตรตาม มาตรา 57 (3) นี้เป็นการประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตรที่ยื่นในประเทศไทยเท่านั้น หากเป็นกรณีมีผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนสิทธิบัตรสำหรับแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นในต่างประเทศ และได้มีการประกาศโฆษณาหรือพิมพ์รายละเอียดเกี่ยวกับแบบดังกล่าว ถือเป็นการเปิดเผยภาพและรายละเอียดตามมาตรา 57(2)

(4) แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่คล้ายกับการออกแบบดังกล่าวใน (1),(2),(3) จนเห็นได้ว่าเป็นการเลียนแบบ (มาตรา 57(4))

หมายความว่า แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่นำมาขอรับสิทธิบัตรได้ต้องไม่มีลักษณะภายนอกเหมือนหรือคล้ายคลึงจนสามารถเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นการลอกเลียนจากแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีอยู่ก่อนแล้วตาม มาตรา 57(1) (2) หรือ (3)

⁷ ยรรยง พวงราช, คำอธิบายกฎหมายสิทธิบัตร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2542) น. 54.

การเหมือนหรือคล้ายคลึงนี้แม้ไม่ได้เกิดขึ้นโดยเจตนาจงใจลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีอยู่ก่อน แต่เกิดขึ้นโดยความบังเอิญด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้ออกแบบเองก็ตาม ก็ถือว่าแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นขาดความใหม่ไม่สามารถนำมารับสิทธิบัตรได้

ต้องเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อนำมาใช้เป็นแบบสำหรับผลิตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือผลิตภัณฑ์ตัดกรรม

หากการออกแบบไม่ได้สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะนำต้นร่างแบบผลิตภัณฑ์ไปประยุกต์ใช้กับตัวผลิตภัณฑ์โดยผ่านกระบวนการหรือวิธีการอุตสาหกรรมที่ผลิตขึ้นคราวละจำนวนมากเพื่อประโยชน์ในทางพาณิชย์ ก็ไม่อาจได้รับความคุ้มครองในฐานะเป็นแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมภายใต้กฎหมายสิทธิบัตร แต่อย่างไรก็ตามสามารถขอรับความคุ้มครองได้ในฐานะเป็นงานศิลปกรรมภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์

2) แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ไม่อาจนำมาขอรับความคุ้มครองได้

ตาม พ.ร.บ. สิทธิบัตรฯ มาตรา 58 บัญญัติว่า “การออกแบบผลิตภัณฑ์ดังต่อไปนี้ขอรับสิทธิบัตรไม่ได้ คือ

- (1) แบบผลิตภัณฑ์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
- (2) แบบผลิตภัณฑ์ที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา“

จากบทบัญญัติข้างต้น แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ไม่สามารถนำมาขอรับสิทธิบัตรได้ สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(ก) แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (มาตรา 58(1))

กล่าวคือ หากเป็นแบบที่ขัดต่อระเบียบของสังคมหรือขัดศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งได้แก่แบบผลิตภัณฑ์ที่มีรูปร่างลักษณะที่แสดงความไม่เคารพต่อศาสนา พระมหากษัตริย์ หรือราชวงศ์ซึ่งประชาชนทั่วไปนับถือ เช่น ใช้แบบพระพุทธรูปปางต่างๆ ตกแต่ง หรือนำมาเป็นของใช้ เข็มกลัด เชิงเทียน หรือฐานของโต๊ะ เป็นต้น , ใช้พระบรมฉายาลักษณ์หรือรูปหล่อของพระมหากษัตริย์หรือราชวงศ์ชั้นสูงมาเป็นรูปหล่อบูชาหรือเครื่องประดับตกแต่ง หรือเป็นแบบที่มีลักษณะรูปร่างหรือลวดลายอนาจาร ถือว่ามีลักษณะเข้าข่ายไม่อาจนำมาขอรับความคุ้มครองได้

(ข) แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา (มาตรา 58(2))

บทบัญญัติมาตรานี้กฎหมายกำหนดขึ้นให้เป็นนโยบายของรัฐที่จะกำหนดแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ไม่อาจนำมาขอรับสิทธิบัตรได้ด้วยเหตุผลอันสมควรบางอย่าง ซึ่ง ณ ปัจจุบัน ยังไม่มีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ไม่อาจนำมาขอรับสิทธิบัตรโดยอาศัยบทบัญญัติแห่งมาตรานี้แต่อย่างใด

4.1.3 หลักเกณฑ์และขั้นตอนการขอรับสิทธิบัตร

สิทธิบัตรในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมก่อตั้งขึ้นโดยการดำเนินการตามแบบพิธีที่กฎหมายกำหนดคือ ต้องดำเนินการจดทะเบียนและผ่านขั้นตอนการตรวจสอบซึ่งแตกต่างจากทรัพย์สินทางปัญญาอื่น เช่น ลิขสิทธิ์ซึ่งจะเกิดสิทธิขึ้นทันทีที่ได้สร้างสรรค์งาน โดยไม่ต้องไปดำเนินการใดๆตามแบบพิธี หรือเครื่องหมายการค้าซึ่งทางทฤษฎีอาจเกิดสิทธิขึ้นเนื่องจากการใช้เครื่องหมายการค้า เพียงหากต้องการให้มีผลสมบูรณ์ก็ต้องไปจดทะเบียน

การพิจารณาหลักเกณฑ์และขั้นตอนการขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามที่พระราชบัญญัติสิทธิบัตรกำหนดมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะหากประเทศไทยมีความประสงค์ที่จะเข้าเป็นภาคีข้อตกลงเฮก ฯ ต่อไปภายภาคหน้า ก็มีความจำเป็นต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์และขั้นตอนการจดทะเบียนเพื่อขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามกฎหมายไทยบางประการให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และขั้นตอนการจดทะเบียนระหว่างประเทศตามข้อตกลงเฮก ฯ เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสมาชิกของข้อตกลงดังกล่าว ทั้งนี้ โดยทั่วไปหลักเกณฑ์การได้มาซึ่งสิทธิบัตรการออกแบบตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร เริ่มจากเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะต้องไปดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อขอรับสิทธิบัตรตามที่กฎหมายกำหนด และพนักงานเจ้าหน้าที่จะทำตรวจสอบว่าควรรับคำขอจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวหรือไม่ และจะดำเนินการเพื่้อออกสิทธิบัตรให้หากแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวเข้าหลักเกณฑ์ที่จะได้รับความคุ้มครอง ดังนั้นในส่วนนี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึง บุคคลผู้มีสิทธิขอรับสิทธิบัตร ,เอกสารที่ใช้ในการขอจดสิทธิบัตร และการดำเนินการขอรับสิทธิบัตรกับขั้นตอนการออกสิทธิบัตร

บุคคลผู้มีสิทธิขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ตามมาตรา 65 บัญญัติ “ให้นำบทบัญญัติมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 13 มาตรา 15 มาตรา 16ในหมวด 2 ว่าด้วยสิทธิบัตรการประดิษฐ์มาใช้บังคับในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยอนุโลม” ดังนั้นผู้มีสิทธิขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้แก่ บุคคลดังต่อไปนี้

1) ผู้ออกแบบหรือทายาทของผู้ออกแบบ

ในฐานะที่เป็นเจ้าของความคิด กฎหมายจึงให้สิทธิผู้ออกแบบเป็นคนแรกที่จะนำแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ตนคิดค้นสร้างสรรค์ขึ้นมาขอรับสิทธิบัตร นอกจากนี้ยังให้สิทธิผู้ออกแบบที่จะได้รับการระบุชื่อว่าเป็นผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในสิทธิบัตรอีกด้วย ตาม มาตรา 65 ประกอบด้วย มาตรา 10

นอกจากนี้หากเป็นกรณีที่“บุคคลหลายคนร่วมกัน”ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (join designers) บุคคลดังกล่าวมีสิทธิขอรับสิทธิบัตรร่วมกันทุกคน เว้นแต่ผู้ออกแบบร่วมคนใดไม่ยอมร่วมขอรับสิทธิบัตร หรือติดต่อไม่ได้ หรือไม่มีสิทธิขอรับสิทธิบัตร เช่น สละสิทธิในการออกแบบให้กับบุคคลอื่น ผู้ออกแบบคนอื่นสามารถขอรับสิทธิบัตรการออกแบบที่สร้างสรรค์ร่วมกันดังกล่าวในนามของตนก็ได้ ตามมาตรา 65 ประกอบด้วย มาตรา 15 อย่างไรก็ตามหากเป็นกรณีที่“บุคคลหลายคนต่างทำ”การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอย่างเดียวกันโดยไม่ได้ร่วมกันซึ่งไม่ใช่ผู้ออกแบบร่วมกันตาม มาตรา 15 กรณีเช่นนี้การพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นผู้ทรงสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าว มาตรา 65 ประกอบมาตรา 16 กำหนด ให้บุคคลซึ่งได้ยื่นคำขอรับสิทธิไว้ก่อนเป็นผู้มีสิทธิรับสิทธิบัตรโดยไม่คำนึงว่าผู้ใดคิดค้นหรือสร้างสรรค์แบบผลิตภัณฑ์ขึ้นมาก่อน หลักนี้เป็นหลักการตามสากลที่เรียกว่า “first-to-file-system” และหากเป็นการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรในวันเดียวกันให้ทำความเข้าใจกันว่าจะทำให้บุคคลใดมีสิทธิแต่ผู้เดียวหรือให้มีสิทธิร่วมกัน ถ้าตกลงกันไม่ได้ภายในเวลาที่อธิบดี ฯ กำหนดให้คู่กรณีนำคดีไปสู่ศาลภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นระยะเวลาที่อธิบดี ฯ กำหนด ถ้าไม่นำคดีไปสู่ศาลภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้ถือว่าบุคคลเหล่านั้นจะทิ้งคำขอรับสิทธิบัตร

นอกจากนี้ สิทธิในการขอรับสิทธิบัตร ถือเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งจึงสามารถตกทอดไปสู่ทายาทของผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ ตามนัยของมาตรา 65 ประกอบมาตรา 10 ววรรค

2) นายจ้าง หรือผู้ว่าจ้าง หน่วยงานราชการ องค์การของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ

แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ลูกจ้าง หรือผู้รับจ้างได้สร้างสรรค์ขึ้นตามสัญญาจ้างหรือโดยสัญญาว่าจ้างที่มีวัตถุประสงค์ให้ทำการออกแบบ แม้กรณีสัญญาจ้างจะไม่เกี่ยวกับการออกแบบแต่ลูกจ้างได้ทำการออกแบบด้วยการใช้วิธีการ สถิติหรือรายงานซึ่งลูกจ้างสามารถใช้หรือล่วงรู้ได้เพราะการเป็นลูกจ้าง ให้นายจ้างหรือผู้ว่าจ้างเป็นผู้มีสิทธิขอรับสิทธิบัตร เว้นแต่ระบุไว้เป็นอย่างอื่น ตามมาตรา 65 ประกอบมาตรา 11 โดยลูกจ้างมีสิทธิได้รับบำเหน็จพิเศษ ซึ่งเป็นสิทธิเด็ดขาด นายจ้างไม่อาจเขียนข้อตกลงตัดสิทธินี้ได้ ตามมาตรา 65 ประกอบมาตรา 12

ในกรณีที่ผู้ออกแบบเป็นข้าราชการหรือลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ สิทธิในการขอรับสิทธิบัตรเป็นของหน่วยราชการ องค์การของรัฐ หรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ โดยผู้ออกแบบมีสิทธิได้รับบำเหน็จพิเศษเว้นแต่จะมีระเบียบกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ตามมาตรา 65 ประกอบมาตรา 13

3) ผู้รับโอนสิทธิ

สิทธิในการขอรับสิทธิบัตรถือเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งซึ่งสามารถโอนให้แก่กันได้ไม่ว่าทางสัญญาหรือทางมรดก ดังนั้นนักออกแบบหรือทายาทของนักออกแบบ นายจ้างหรือผู้ว่าจ้างสามารถโอนสิทธิการขอรับสิทธิบัตรไปยังบุคคลอื่นได้ โดยการทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอนทั้งสองฝ่าย ตามมาตรา 65 ประกอบมาตรา 10 วรรค 3

อย่างไรก็ตาม บุคคลตาม 1) 2) 3) ข้างต้นไม่ว่าจะเป็นผู้ออกแบบ ผู้ว่าจ้างผู้รับจ้าง หรือผู้รับโอน ที่จะมีสิทธิยื่นขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในประเทศไทยได้จะต้องมีคุณสมบัติเข้าเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ พ.ร.บ. สิทธิบัตรฯ มาตรา 65 ประกอบมาตรา 14 กำหนดไว้ด้วย คือ

ก. มีสัญชาติไทย หรือเป็นนิติบุคคลที่มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในประเทศไทย

บุคคลที่มีสัญชาติไทยย่อมมีสิทธิขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้เสมอโดยไม่คำนึงว่าจะได้ทำการสร้างสรรค์งานออกแบบขึ้น ณ ที่ใด

ข. มีสัญชาติของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา หรือความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิบัตร ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย

อนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิบัตรในปัจจุบันที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีแล้วมีเพียงฉบับเดียวคือ ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (TRIPS)

ค. มีสัญชาติของประเทศที่ยินยอมให้บุคคลสัญชาติไทยหรือนิติบุคคลที่มีสำนักงาน
แห่งใหญ่ตั้งอยู่ในประเทศไทยขอรับสิทธิบัตรในประเทศนั้นได้

กล่าวคือ บุคคลที่ไม่ได้มีสัญชาติไทยแต่มีสัญชาติของประเทศที่ยินยอมให้บุคคลผู้มี
สัญชาติไทยขอรับความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในประเทศดังกล่าวได้ ก็มีสิทธิยื่น
ขอรับสิทธิบัตรในประเทศไทยได้ โดยอาศัยหลัก “ถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่อกัน (reciprocity)” ซึ่งใน
ปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 40 ประเทศ⁸

ง. มีภูมิลำเนา หรืออยู่ในระหว่างประกอบอุตสาหกรรมหรือพาณิชย์กรรมอย่างแท้จริง
และจริงจังในประเทศไทยหรือประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศ
เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิบัตรซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย

เอกสารที่ใช้ในการขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ในการรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ผู้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรจะต้อง
จัดเตรียมเอกสารให้ถูกต้องและครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด ดังต่อไปนี้

1) คำขอรับสิทธิบัตร

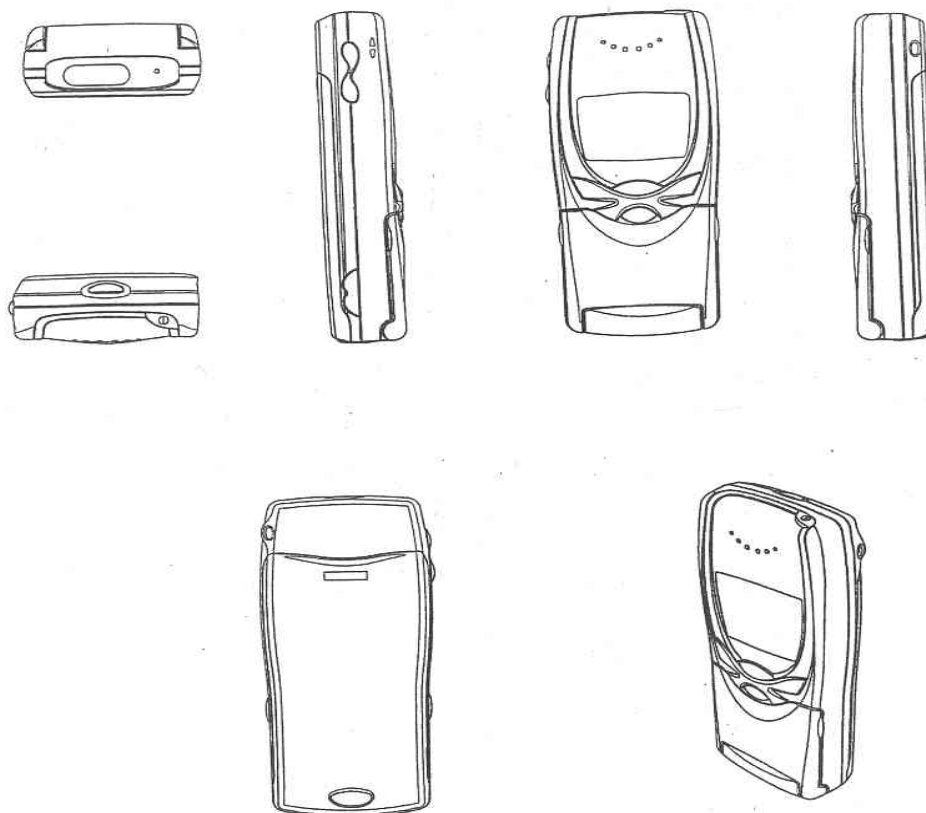
ในการจดสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมผู้ยื่นคำขอจะต้องยื่นคำขอรับ
สิทธิบัตรตามรูปแบบที่กรมทรัพย์สินทางปัญญากำหนดและจัดทำขึ้นเท่านั้น ในปัจจุบันใช้แบบ
พิมพ์ สป/สผ/อสป/001-ก (เป็นแบบพิมพ์เดียวกับคำขอที่ใช้สำหรับขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์)
ซึ่งสามารถขอรับเอกสารแบบพิมพ์ได้จากกรมทรัพย์สินทางปัญญาหรือพาณิชย์จังหวัดโดยตรง หรือ
ดาวน์โหลดจากเว็บไซต์ของกรมฯ www.ipthailand.org โดยการยื่นขอรับสิทธิบัตรการออกแบบ
ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกรมทรัพย์สินทางปัญญาอนุญาตให้มีการยื่น 1 แบบ ต่อ 1 คำขอเท่านั้น
(single design) ซึ่งผู้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรจะต้องกรอกข้อความในคำขอรับสิทธิบัตรให้ครบถ้วน
ชัดเจน โดยใช้ภาษาไทย และคำขอรับสิทธิบัตรจะต้องประกอบไปด้วยสาระสำคัญตามมาตรา 59
แห่ง พ.ร.บ. สิทธิบัตรฯ ประกอบกฎกระทรวง ฉบับที่ 21⁹ กำหนดดังนี้

⁸ เพ็ญอ้าง, น.62.

⁹ กฎกระทรวง (ฉบับที่ 21) ออกตามความในพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522
(ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการขอรับอนุสิทธิบัตรและแบบสิทธิบัตรให้สอดคล้องกับ

(1) รูปภาพแสดงแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ในการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบจะต้องมีรูปภาพแสดงแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมาพร้อมกับคำขอรับสิทธิบัตรทุกครั้งซึ่งถือเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในการขอรับสิทธิบัตรการออกแบบ ภาพแสดงแบบต้องเปิดเผยรูปร่างแบบผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน โดยรูปภาพแสดงแบบผลิตภัณฑ์ต้องประกอบด้วยรูปด้านหน้า ด้านบน ด้านล่าง ด้านซ้าย ด้านขวา และทัศนียภาพของแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้เห็นรูปร่างอย่างชัดเจน โดยจะแสดงเป็นภาพถ่ายหรือรูปเขียนก็ได้ และโดยทั่วไปการแสดงผลภาพของแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต้องทำเป็นภาพขาวดำเว้นแต่เป็นการขอรับความคุ้มครองในสีของผลิตภัณฑ์ด้วยจึงต้องแสดงเป็นภาพสี (กฎกระทรวง ฉบับที่ 21 ข้อ 19) นอกจากนี้คำขอรับสิทธิบัตรยังต้องระบุจำนวนรูปภาพแสดงแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมด้วย (กฎกระทรวง ฉบับที่ 21 ข้อ 18(1))

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542) ซึ่งต่อไปผู้เขียนขอเรียกว่า กฎกระทรวง (ฉบับที่ 21)

(2) คำพรรณนาแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (หากมี)

โดยทั่วไปหากได้แสดงรูปภาพให้เห็นลักษณะของแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผู้ยื่นคำขอจดสิทธิบัตรประสงค์จะขอรับความคุ้มครองทั้งหมดอย่างชัดเจนก็เพียงพอเป็นคำขอรับสิทธิบัตรที่สมบูรณ์แล้ว แต่ทั้งนี้กฎหมายยังเปิดโอกาสให้ผู้ขอจดสิทธิบัตรสามารถชี้แจงรายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อให้เจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่นเข้าใจเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ตนขอรับความคุ้มครองมากขึ้น โดยกฎหมายกำหนดให้เขียนคำพรรณนาแบบได้ไม่เกิน 100 คำและต้องยื่นมาพร้อมคำขอรับสิทธิบัตร (กฎกระทรวง ฉบับที่ 21 ข้อ 20)

แบบผลิตภัณฑ์ นาฬิกาเป็นนาฬิกาบอกเวลา โดยเวลาที่ปรากฏในช่อง สีเหลี่ยมเป็นหมายเลขชั่วโมง และในหน้าปัดวงกลมจะเป็นเข็มบอกนาที

(3) ข้อถ้อยสิทธิ

เนื่องจากคำขอรับสิทธิบัตรแต่ละฉบับให้ขอได้เฉพาะแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ใช้กับผลิตภัณฑ์อย่างเดียว ดังนั้นในการขอถ้อยสิทธิ ผู้ยื่นคำขอจดสิทธิบัตรจะต้องระบุลักษณะของแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองให้สมบูรณ์ รัดกุมและชัดเจนไว้ในข้อถ้อยสิทธิ (กฎกระทรวง ฉบับที่ 21 ข้อ 4) เช่น หากต้องการขอรับความคุ้มครองเฉพาะรูปทรงก็ต้องระบุเป็นข้อถ้อยสิทธิให้ชัดเจนรัดกุมว่า “ขอถ้อยสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมซึ่งได้แก่รูปทรงของกระถางต้นไม้” กรณีเช่นนี้แม้คำขอรับสิทธิบัตรจะได้แสดงภาพรูปทรงและวาดลายบนกระถางต้นไม้ไว้ชัดเจน แต่สิทธิบัตรที่ออกตามคำขอดังกล่าวจะให้ความคุ้มครองเฉพาะรูปทรงของกระถางต้นไม้เท่านั้น และทั้งนี้เนื่องจากการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมีลักษณะไม่ซับซ้อนเท่ากับสิ่งประดิษฐ์กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้ยื่นคำขอจดสิทธิบัตรระบุข้อถ้อยสิทธิได้เพียงข้อเดียว (กฎกระทรวง ฉบับที่ 21 ข้อ 21) อย่างไรก็ตามห้ามถ้อยสิทธิในวัสดุ หน้าที่ใช้สอยของการออกแบบ

(4) ระบุผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาใช้กับแบบ

ในแบบพิมพ์คำขอรับสิทธิบัตรจะต้องระบุผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาใช้กับแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้ขอจดสิทธิบัตรด้วย และประเภทผลิตภัณฑ์ตามประกาศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (กฎกระทรวง ฉบับที่ 21 ข้อ 18(2)) โดยคำขอรับสิทธิบัตรหนึ่งฉบับสามารถระบุผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาใช้กับแบบที่ได้ยื่นจดสิทธิบัตรได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากประสงค์ที่จะนำแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวไปใช้กับผลิตภัณฑ์อื่นด้วย ต้องแยกมาในคำขอรับสิทธิบัตรอีกฉบับหนึ่ง

2) เอกสารอื่นๆประกอบคำขอรับสิทธิบัตร

(1) หากผู้ยื่นขอรับสิทธิบัตรเป็นบุคคลเดียวกับผู้ออกแบบต้องแนบคำรับรองเกี่ยวกับสิทธิบัตรตามแบบพิมพ์ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญากำหนดมาพร้อมด้วย

(2) หากเป็นกรณีผู้ยื่นขอรับสิทธิบัตรไม่ใช่บุคคลเดียวกันกับผู้ออกแบบต้องแนบหนังสือรับโอนสิทธิบัตรตามแบบพิมพ์ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญากำหนดมาด้วย

(3) ในกรณีผู้ยื่นคำขอเป็นนิติบุคคล จะต้องมิดันฉบับหนังสือรับรองนิติบุคคลที่นายทะเบียนออกให้ไม่เกิน 6 เดือนนับจนถึงวันยื่นคำขอ

(4) ในกรณีที่ผู้ขอรับสิทธิบัตรประสงค์จะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นกระทำการแทนต้องแนบหนังสือมอบอำนาจมาพร้อมด้วย โดยจะต้องมอบอำนาจให้ตัวแทนซึ่งได้ขึ้นทะเบียนไว้กับอธิบดีผู้กระทำการแทนเท่านั้น (กฎกระทรวง ฉบับที่ 21 ข้อ 14)

(5) เอกสารหลักฐานแสดงสิทธิในการขอรับสิทธิบัตร เช่น สัญญาว่าจ้างหรือเอกสารแสดงการเป็นนายจ้างของผู้ออกแบบ

(6) หากผู้ขอรับสิทธิบัตรต้องการขอใช้สิทธิที่จะรับความคุ้มครองก่อนโดยถือวันยื่นคำขอในต่างประเทศเป็นครั้งแรกเป็นวันยื่นคำขอในประเทศไทย (priority right) ต้องยื่นคำขออีกฉบับตามแบบพิมพ์ที่อธิบดีกำหนดได้แก่ แบบ สป/สผ/อสป/002-ก มาพร้อมคำขอรับสิทธิบัตรหรือก่อนวันประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร โดยต้องยื่นสำเนาคำขอรับสิทธิบัตรที่ยื่นไว้นอกราชอาณาจักรนั้น ซึ่งแสดงวันยื่นคำขอรับสิทธิบัตรรวมถึงรายละเอียดตามคำขอรับสิทธิบัตรดังกล่าว และมีการรับรองความถูกต้องโดยสำนักงานสิทธิบัตรของประเทศที่ได้ยื่นไว้ดังกล่าวเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย (กฎกระทรวง ฉบับที่ 21 ข้อ 22)

นอกจากนี้หากผู้ยื่นขอรับสิทธิบัตรเป็นคนต่างชาติไม่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรการดำเนินการเพื่อขอรับสิทธิบัตรในการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะต้องมอบอำนาจให้ตัวแทน (agent) ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนไว้กับอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นผู้กระทำการแทนใน

ราชอาณาจักร และจัดเตรียมเอกสารต่างๆ ดังกล่าวตามที่ระบุไว้ข้างต้น มาพร้อมกับหนังสือมอบอำนาจตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนดดังนี้

(1) ในกรณีที่การมอบอำนาจนั้นได้ทำในต่างประเทศ หนังสือมอบอำนาจจะต้องมีคำรับรองลายมือชื่อโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทย หรือหัวหน้าสำนักงานสังกัดกระทรวงพาณิชย์ซึ่งประจำอยู่ ณ ประเทศที่ผู้มอบอำนาจมีถิ่นที่อยู่ หรือเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้กระทำการแทนบุคคลดังกล่าว หรือมีคำรับรองของบุคคลซึ่งกฎหมายของประเทศนั้นให้อำนาจรับรองลายมือชื่อ และหากหนังสือมอบอำนาจหรือคำรับรองดังกล่าวได้จัดทำขึ้นเป็นภาษาต่างประเทศ ให้ผู้ยื่นหนังสือดังกล่าวจัดให้มีคำแปลภาษาไทยมาพร้อมด้วย

(2) กรณีหนังสือมอบอำนาจนั้นได้กระทำในประเทศไทย ต้องส่งภาพถ่ายหนังสือเดินทาง หรือภาพถ่ายหนังสือรับรองถิ่นที่อยู่ชั่วคราว หรือหลักฐานอื่นที่แสดงให้อธิบดีเห็นว่าในขณะมอบอำนาจ ผู้นั้นได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยจริง

การดำเนินการขอรับสิทธิบัตรและขั้นตอนการพิจารณาเพื่อออกสิทธิบัตร

ขั้นตอนการขอรับสิทธิบัตรและการพิจารณาเพื่อออกสิทธิบัตรในรูปแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เป็นไปตาม พ.ร.บ. สิทธิบัตรฯ ประกอบกฎกระทรวง ฉบับที่ 22¹⁰ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1) เมื่อผู้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรได้จัดเตรียมเอกสารครบถ้วนเรียบร้อยแล้ว สามารถนำคำขอรับสิทธิบัตรนั้นไปยื่นได้ 2 วิธี คือ

- นำคำขอไปยื่นโดยตรงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ พร้อมทั้งชำระค่าธรรมเนียมเป็นเงินสด หรือ

- ส่งคำขอรับสิทธิบัตรดังกล่าวโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ หรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัด พร้อมชำระค่าธรรมเนียมโดยส่งจ่ายเป็นธนาคาณัติ

¹⁰ กฎกระทรวง ฉบับที่ 22 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 (ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตร ให้สอดคล้องกับที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542) ซึ่งต่อไปผู้เขียนขอเรียกว่า กฎกระทรวง ฉบับที่ 22

โดยดังกล่าวเรียกว่า “วันขอรับสิทธิบัตร” อย่างไรก็ตาม หากผู้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบได้เคยนำแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจัดแสดงในงานแสดงต่อสาธารณชนซึ่งหน่วยงานของรัฐเป็นผู้จัดหรืออนุญาตให้มีขึ้นในราชอาณาจักร ถ้าได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรภายใน 12 เดือน นับแต่วันจัดแสดงงาน ถือว่าวันขอรับสิทธิบัตรคือวันที่เปิดงานแสดงดังกล่าว

ภายหลังที่ได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรแล้ว หากผู้ยื่นขอรับสิทธิบัตรตรวจพบข้อบกพร่องในคำขอก็สามารถขอแก้ไขเพิ่มเติมได้โดยไม่ต้องไม่เป็นการเพิ่มเติมสาระสำคัญ ก่อนวันประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร

2) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอรับสิทธิบัตรแล้วจะ “ดำเนินการตรวจสอบเบื้องต้น” การตรวจสอบเบื้องต้นเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารว่าเอกสารคำขอรับสิทธิบัตรได้กรอกรายละเอียดและแนบเอกสารต่างๆที่ประกอบคำขอ (กฎกระทรวง ฉบับที่ 22 ข้อ 3) พร้อมทั้งชำระค่าธรรมเนียมมาถูกต้องครบถ้วนแล้วหรือไม่ และผู้ยื่นขอรับสิทธิบัตรเป็นบุคคลที่มีสิทธิขอรับสิทธิบัตรหรือไม่ โดยการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่อาจเรียกให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรมาให้ถ้อยคำชี้แจงหรือส่งเอกสารเพิ่มเติมก็ได้ ซึ่งหากตรวจสอบแล้วพบความไม่ถูกต้องจะแจ้งไปยังผู้ขอเพื่อดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องเสียก่อนโดยผู้ขอรับสิทธิบัตรต้องทำการแก้ไขภายในกำหนดเวลา 90 วันมิฉะนั้นจะถือว่าละทิ้งคำขอรับสิทธิบัตร เมื่อได้แก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วนแล้วหรือกรณีคำขอรับสิทธิบัตรถูกต้องแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีหนังสือแจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับให้ผู้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรชำระค่าธรรมเนียมในการประกาศโฆษณาภายในกำหนดเวลา 60 วันนับแต่นับแต่ได้รับหนังสือแจ้ง หากผู้ขอรับสิทธิบัตรไม่ชำระเจ้าพนักงานจะแจ้งเตือนไปอีกครั้งหนึ่งแต่หากในที่สุดไม่ชำระเงินค่าธรรมเนียมการประกาศโฆษณาจะถือว่าผู้ยื่นขอรับสิทธิบัตรละทิ้งคำขอดังกล่าว

3) เมื่อตรวจสอบเบื้องต้นแล้วหากเห็นว่าคำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบถูกต้อง เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่จะเสนอรายงานการตรวจสอบต่ออธิบดีฯ หากอธิบดีฯพิจารณาแล้วเห็นว่าคำขอรับสิทธิบัตรได้ทำตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดตามมาตรา 59 แล้วและไม่เป็นแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ไม่อาจนำมาขอรับสิทธิบัตรตามมาตรา 58 ได้อธิบดีฯจะมีคำสั่งให้ทำการประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตรใน “หนังสือประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร” ตามมาตรา 65, มาตรา 28 ประกอบกฎกระทรวงฉบับที่ 22 ข้อ 10 โดยการประกาศโฆษณามีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งให้บุคคลทั่วไปทราบว่า มีบุคคลได้ยื่นขอรับสิทธิบัตรในแบบ

ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามที่ปรากฏในหน้าประกาศโฆษณาซึ่งในประกาศโฆษณาจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับ เลขที่คำขอและวันที่ยื่นคำขอ, ชื่อผู้ขอรับสิทธิบัตรหรือตัวแทน (ถ้ามี) , ชื่อผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและชื่อที่แสดงถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, วันที่ประกาศโฆษณา และรายการอื่นที่อธิบดีเห็นสมควร ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 22 ข้อ 10 ทั้งนี้กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้จัดการรวบรวมประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตรไว้เป็นหนังสือ ซึ่งบุคคลทั่วไปอาจทำการตรวจค้นได้ที่ห้องสมุดกรมทรัพย์สินทางปัญญา

4) หลังจากมีการประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตรแล้ว หากบุคคลใดเห็นว่าตนมีสิทธิรับสิทธิบัตรในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดีกว่าผู้ขอรับสิทธิบัตร หรือเห็นว่าคำขอรับสิทธิบัตรนั้นไม่ชอบด้วย มาตรา 56 และมาตรา 58 หรือมาตรา 65 ประกอบมาตรา 10 มาตรา 11 และมาตรา 14 บุคคลนั้นสามารถยื่นคัดค้านคำขอรับสิทธิบัตรดังกล่าวได้ ภายในเวลา 90 วันนับตั้งแต่มีการโฆษณา เมื่อได้รับคำคัดค้านแล้วเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งสำเนาคำคัดค้านไปยังผู้ขอรับสิทธิบัตร และผู้ขอรับสิทธิบัตรต้องยื่นคำโต้แย้งภายใน 90 วันนับแต่ได้รับสำเนาคำคัดค้าน มิฉะนั้นจะถือว่าผู้ยื่นคำขอละทิ้งคำขอรับสิทธิบัตร ตามมาตรา 65 ประกอบมาตรา 31 ในกรณีนี้ให้อธิบดีเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดว่าใครมีสิทธิดีกว่า หากพิจารณาจากหลักฐานแล้วเห็นว่าผู้คัดค้านมีสิทธิดีกว่าก็จะยกคำขอรับสิทธิบัตรแต่หากเห็นว่าหลักฐานตามคำโต้แย้งของผู้ขอรับสิทธิบัตรมีน้ำหนักมากกว่าก็จะดำเนินการตามขั้นตอนการออกสิทธิบัตรต่อไป และไม่ว่าอธิบดีจะมีคำวินิจฉัยอย่างไรผู้ขอรับสิทธิบัตรและผู้คัดค้านก็มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของอธิบดีต่อกรมคณะกรรมการสิทธิบัตรต่อไปได้ตามมาตรา 72

5) เมื่อประกาศโฆษณาครบกำหนด 90 วันแล้ว หากไม่มีการคัดค้านคำขอรับสิทธิบัตร พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาว่าแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ขอรับสิทธิบัตรมีลักษณะเป็นแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 56 คือเป็นแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมใหม่หรือไม่ ภายในกำหนดเวลา 5 ปีนับตั้งแต่ประกาศโฆษณาตามมาตรา 65 ประกอบมาตรา 29 ซึ่งขั้นตอนนี้เรียกว่า “การตรวจสอบในสาระสำคัญของแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม” โดยในการตรวจสอบความใหม่นี้เจ้าหน้าที่จะทำการตรวจสอบว่ามีแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีลักษณะคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามคำขอรับสิทธิบัตรอยู่ก่อนแล้วหรือไม่ เพื่อใช้พิจารณาดำเนินการทำรายงานตรวจสอบเสนออธิบดีเพื่อ

ดำเนินการออกสิทธิบัตรหรือยกคำขอต่อไป โดยการตรวจค้นข้อมูลและรายละเอียดจากเอกสารต่างดังต่อไปนี้

(1) เอกสารในประเทศ

แบบผลิตภัณฑ์ที่เคยมีประกาศโฆษณามาแล้วก่อนวันที่ยื่นขอรับสิทธิบัตรซึ่งเป็นเอกสารประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตรของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

(2) เอกสารต่างประเทศ

- สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ของสหรัฐอเมริกาในเอกสาร official gazette โดยเริ่มตรวจค้นตั้งแต่ ฉบับที่ตีพิมพ์เผยแพร่ พ.ศ. 2527 เป็นต้นไป

- สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ออกโดยข้อตกลงว่าด้วยการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์ระหว่างประเทศขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) ในเอกสาร international design bulletin โดยเริ่มตรวจค้นตั้งแต่ฉบับที่ตีพิมพ์เผยแพร่ พ.ศ. 2534 เป็นต้นไป

- สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ของสำนักงานสิทธิบัตรญี่ปุ่นในเอกสารประกาศโฆษณาเป็นภาษาญี่ปุ่นโดยเริ่มตรวจค้นตั้งแต่ฉบับที่ตีพิมพ์เผยแพร่ พ.ศ. 2541 เป็นต้นไป

หลังจากนั้นจึงจะทำการตรวจสอบอย่างละเอียดถึงลักษณะแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีอยู่แตกต่างจากที่ขอรับสิทธิบัตรหรือไม่ นอกจากนี้อธิบดีมีอำนาจตามมาตรา 25 ที่จะขอสำนักงานหรือองค์การสิทธิบัตรต่างประเทศหรือระหว่างประเทศทำการตรวจสอบดังกล่าวให้ได้ ทั้งนี้ ผลของการตรวจสอบแบ่งได้เป็น 3 กรณีคือ

(1) มีบางส่วนต้องแก้ไขพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ต้องแจ้งให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วนเพื่อรับการจดทะเบียนต่อไป

(2) ยกคำขอรับสิทธิบัตรก็ต้องแจ้งให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรทราบซึ่งผู้ขอรับสิทธิบัตรสามารถยื่นอุทธรณ์ต่อไปได้

(3) ให้ดำเนินการจัดรับจดทะเบียนต่อไป

6) หากพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวข้างต้นแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะเสนอรายงานการตรวจสอบแก่อธิบดีฯ หากอธิบดีฯ เห็นว่าสมควรดำเนินการรับจดทะเบียนต่อไป เจ้าหน้าที่ก็จะมีการแจ้งให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรนำค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนมาชำระ เมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมภายในกำหนด 60 วันแล้วเจ้าหน้าที่ก็จะทำการจดทะเบียนและออกสิทธิบัตรให้ภายใน 15 วันนับแต่ได้รับค่าธรรมเนียม ตาม

มาตรา 65 ประกอบมาตรา 33 โดยผู้ขอรับสิทธิบัตรจะกลายเป็นผู้ทรงสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมีสิทธิตามที่กฎหมายรับรองไว้

ในกรณีอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาไม่คำสั่งให้รับจดทะเบียนและออกสิทธิบัตรให้แก่ผู้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรหรือมีคำสั่งให้ยกคำขอ ตามมาตรา 65 ประกอบมาตรา 33 และ มาตรา 34 หรือในกรณีที่มีคำวินิจฉัยว่าผู้คัดค้านมีสิทธิดีกว่าในการขอรับสิทธิบัตรการออกแบบ ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการสิทธิบัตรภายใน 60 วันนับแต่ทราบคำสั่งหรือคำวินิจฉัยดังกล่าวถ้าไม่อุทธรณ์ภายในเวลาที่กำหนดถือว่าคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของอธิบดีเป็นที่สุด ตามมาตรา 72 และในกรณีที่คณะกรรมการมีคำสั่งชี้ขาดอย่างไร ถ้าคู่กรณีไม่เห็นด้วยมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลภายในกำหนด 60 วันนับแต่ทราบคำสั่งชี้ขาดถ้าไม่ดำเนินการดังกล่าวถือว่าคำสั่งชี้ขาดของคณะกรรมการเป็นที่สุด ตามมาตรา 74

4.1.4 การใช้สิทธิที่จะขอรับความคุ้มครองก่อน (priority right)

หลักการใช้สิทธิที่จะขอรับความคุ้มครองก่อนเป็นหลักสากลที่กำหนดให้บุคคลที่มีสิทธิขอรับสิทธิบัตรในประเทศไทยตามมาตรา 14 ที่ได้เคยยื่นขอรับสิทธิบัตรสำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนอกราชอาณาจักรไว้แล้วต่อมาได้มายื่นขอรับสิทธิบัตรการออกแบบในประเทศไทยอีก บุคคลนั้นอาจขอให้ระบุวันที่ได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรในประเทศไทยเป็นวันเดียวกับวันที่ได้ยื่นขอรับสิทธิบัตรครั้งแรกก็ได้ หากได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรในประเทศไทยภายใน 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่ได้ยื่นขอรับสิทธิบัตรไว้ครั้งแรก ตามมาตรา 60 ทวิ

ทั้งนี้หากต้องการขอใช้สิทธิที่จะขอรับความคุ้มครองก่อนผู้ขอรับสิทธิบัตรต้องยื่นคำขออีกฉบับหนึ่งตามแบบพิมพ์ที่อธิบดีกำหนด และต้องยื่นเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมดังนี้

- สำเนาเอกสารแสดงรายละเอียดตามคำขอรับสิทธิบัตรที่ได้ยื่นไว้ในต่างประเทศเป็นครั้งแรก ซึ่งมีการรับรองความถูกต้องโดยสำนักงานสิทธิบัตรต่างประเทศที่ยื่นไว้เป็นครั้งแรก และ
- หนังสือรับรองวันยื่นคำขอรับสิทธิบัตรในต่างประเทศเป็นครั้งแรกที่ออกให้โดยสำนักงานสิทธิบัตรของต่างประเทศเป็นครั้งแรก

แต่หากคำขอรับสิทธิบัตรที่ได้ยื่นครั้งแรกนอกราชอาณาจักรถูกปฏิเสธโดยสำนักงานสิทธิบัตรในประเทศดังกล่าว หรือคำขอรับสิทธิบัตรถูกเพิกถอนหรือผู้ยื่นคำขอละทิ้งคำขอ ผู้ยื่นคำ

ขอรับสิทธิบัตรก็ไม่อาจขอใช้สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองก่อนในวันที่มีการยื่นขอรับสิทธิบัตรครั้งแรกได้

4.1.5 ผลของการจดสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

เมื่อได้รับการจดทะเบียนและออกสิทธิบัตรแล้ว "ผู้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตร" จะมีฐานะเป็น "ผู้ทรงสิทธิบัตร" ซึ่งจะเกิดสิทธิและหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด

1) สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรการออกแบบ

ผู้ทรงสิทธิบัตรในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมีสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด ดังนี้

(1) มีสิทธิโดยเฉพาะเจาะจงแต่เพียงผู้เดียว (exclusive right) ในการแสวงหาผลประโยชน์จากแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม โดยมีสิทธิหวงห้ามหรือกีดกันไม่ให้บุคคลอื่นแสวงหาประโยชน์จากแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้รับความคุ้มครอง

ตามมาตรา 63 กฎหมายให้สิทธิแก่ผู้ทรงสิทธิบัตรเพียงผู้เดียวที่จะ

- ใช้แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามสิทธิบัตร
- ขายหรือมีไว้เพื่อขายผลิตภัณฑ์ที่ใช้แบบที่ได้รับสิทธิบัตร
- นำเข้าผลิตภัณฑ์ที่ใช้แบบตามสิทธิบัตร¹¹

นอกจากนี้กฎหมายยังให้สิทธิผู้ทรงสิทธิบัตรแต่เพียงผู้เดียวที่จะอนุญาตให้บุคคลอื่นแสวงหาประโยชน์จากแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้รับความคุ้มครอง กล่าวคือ เป็นการที่ผู้ทรงสิทธิบัตรยกเว้นหรือผ่อนปรนโดยการการอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้ประโยชน์จากสิ่งที่กฎหมายสงวนไว้เพื่อประโยชน์ของผู้ทรงสิทธิบัตรในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแต่เพียงผู้เดียว

¹¹ ข้อสังเกต สิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะใช้ ขายหรือมีไว้เพื่อขายหมายถึงการกระทำในประเทศไทยเท่านั้น หากเป็นการกระทำได้กล่าวในต่างประเทศเช่น มีผู้นำแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้รับสิทธิบัตรไปใช้กับผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศ ผู้ทรงสิทธิบัตรไทยไม่มีสิทธิห้ามการกระทำได้กล่าวเพราะไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายไทยตามหลักอำนาจอธิปไตย ดังนั้นกฎหมายจึงคุ้มครองผู้ทรงสิทธิบัตรในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมว่าเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่ใช้แบบตามสิทธิบัตรเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ละเมิดสิทธิบัตรส่งสินค้าดังกล่าวเข้ามาในประเทศไทย

(2) มีสิทธิที่จะใช้ถ้อยคำที่แสดงว่าได้รับสิทธิบัตร

ตามมาตรา 65 ประกอบด้วยมาตรา 37 ผู้ทรงสิทธิบัตรในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มีสิทธิที่จะใช้คำว่า “สิทธิบัตรไทย” หรือ “สบท.” หรืออักษรต่างประเทศที่มีความหมายเดียวกัน ให้ปรากฏที่ผลิตภัณฑ์ ภาชนะบรรจุหรือหีบห่อ พร้อมหมายเลขสิทธิบัตร ว่าแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวได้รับการจดสิทธิบัตรไว้แล้ว

นอกจากนี้เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ยื่นขอรับสิทธิบัตรไว้แล้วแต่ยังไม่ได้รับการจดทะเบียนอาจจะแสดงว่าสินค้าดังกล่าวนั้นกำลังอยู่ระหว่างการขอรับสิทธิบัตร โดยใช้ถ้อยคำว่า “รอรับสิทธิบัตร” หรือ “กำลังขอรับสิทธิบัตร” ก็ได้¹²

(3) มีสิทธิที่จะดำเนินคดีแพ่งเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนหรือคดีอาญาเพื่อลงโทษผู้แก่ผู้ที่ทำให้ละเมิดสิทธิเด็ดขาดที่กฎหมายกำหนดให้เฉพาะผู้ทรงสิทธิ

2) อายุการคุ้มครอง

ผู้ทรงสิทธิบัตรจะมีสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ตนได้จดทะเบียนไว้เป็นระยะเวลา 10 ปี นับตั้งแต่วันยื่นขอรับสิทธิบัตร ตามมาตรา 62 (มิใช่ นับตั้งแต่วันที่ได้มีการออกสิทธิบัตร) แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงระยะเวลาที่มีการดำเนินคดีเป็นอายุสิทธิบัตรด้วย อย่างไรก็ตามการได้รับความคุ้มครองในช่วงเวลาที่ยื่นขอรับสิทธิบัตรมีเพียงสิทธิบางประการเท่านั้นยังไม่เกิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียว (exclusive right) จนกว่ากรมทรัพย์สินทางปัญญาจะจดทะเบียนและออกสิทธิบัตร ดังนั้นการที่บุคคลภายนอกกระทำการใดๆ อันเป็นการแสวงหาผลประโยชน์จากการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในช่วงเวลาดังตั้งขอรับสิทธิบัตรแต่ก่อนที่จะมีการออกสิทธิบัตรไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิบัตร เว้นแต่เป็นการกระทำต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้ขอรับสิทธิบัตรไว้ และได้มีการประกาศโฆษณาแล้วโดยบุคคลภายนอกรู้ว่าแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้มีการยื่นขอรับสิทธิบัตรไว้แล้วหรือได้รับคำบอกกล่าวเป็นหนังสือว่าแบบดังกล่าวมีผู้อื่นได้ยื่นขอรับสิทธิบัตรไว้แล้ว กรณีนี้ผู้ขอรับสิทธิบัตรมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายได้ภายหลังที่ได้มีการออกสิทธิบัตรในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามมาตรา 62 ทวิ

เมื่อครบอายุการคุ้มครอง สิทธิใดๆ ตามที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ทรงสิทธิบัตรย่อมสิ้นสุดลงโดยผู้ทรงสิทธิบัตรในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมไม่อาจขอต่ออายุการคุ้มครองออกไปได้อีก

¹² ยรรยง พวงราช, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 7, น.96.

และแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวจะตกเป็นทรัพย์สินสาธารณะ บุคคลใดก็สามารถนำไปใช้แสวงหาผลประโยชน์ได้

4.1.6 การละเมิดสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ตามพ.ร.บ. สิทธิบัตรฯ มาตรา 63 กำหนดให้ผู้ทรงสิทธิบัตรการออกแบบมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการผลิต ใช้ ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขายหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์ตามสิทธิบัตร โดยการคุ้มครองสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรนั้นเริ่มต้นตั้งแต่วันที่มีการออกสิทธิบัตรเป็นต้นไป ดังนั้นหากบุคคลใดกระทำการใช้สิทธิใดๆ อันเป็นการขัดสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิหรือไม่ได้รับโอนสิทธิบัตรก่อนวันที่มีการออกสิทธิบัตรก็มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร เว้นแต่จะเป็นการกระทำการต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ขอรับสิทธิบัตรและได้มีการประกาศโฆษณาแล้ว โดยบุคคลผู้กระทำรู้ว่าการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นได้มีการยื่นขอรับสิทธิบัตรไว้แล้วหรือได้รับคำบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรว่าการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นได้มีการยื่นขอรับสิทธิบัตรไว้แล้ว ในกรณีนี้ผู้ทรงสิทธิบัตรที่ถูกทำละเมิดมีสิทธิที่จะดำเนินการเพื่อบังคับตามสิทธิของตนโดยอาศัยกลไกทางศาล สภาพบังคับตามสิทธิดังกล่าวแยกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ดำเนินคดีทางแพ่งและทางอาญา ในกรณีเช่นนี้ ผู้ขอรับสิทธิบัตรมีสิทธิได้รับค่าเสียหายจากบุคคลผู้ฝ่าฝืนสิทธินั้น การเรียกค่าเสียหายดังกล่าวให้ยื่นฟ้องต่อศาลหลังจากที่ได้มีการออกสิทธิบัตรให้แก่ผู้ขอรับสิทธิบัตรแล้ว

1) การดำเนินคดีทางแพ่ง

มาตรการทางกฎหมายเพื่อบังคับตามสิทธิในทางแพ่ง ได้แก่ การฟ้องร้องเพื่อเรียกเอาค่าเสียหายจากผู้ที่ทำละเมิด และขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ทำละเมิดระงับการกระทำดังกล่าว ซึ่งตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร หมวด 5 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เฉพาะอันว่าด้วยการดำเนินคดีซึ่งเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิบัตร ดังต่อไปนี้

- การฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ทำละเมิด ตามมาตรา 77 ตีร กำหนดว่าในกรณีที่มีการฝ่าฝืนสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ทรงสิทธิบัตรตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของความเสียหายทั้งการสูญเสียประโยชน์และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการบังคับตามสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรด้วย หลักสำคัญในการกำหนดค่าเสียหายในกรณีที่มีการฝ่าฝืนสิทธิตามสิทธิบัตร คือต้องคำนึงถึงความร้ายแรงของความเสียหาย

ซึ่งไม่ได้มุ่งเฉพาะแต่ค่าเสียหายตามความเป็นจริง (actual damages) เท่านั้น หากแต่ต้องรวมถึง การสูญเสียประโยชน์และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการบังคับตามสิทธิทั้งหมด เป็นต้นว่า ค่าสูญเสีย ประโยชน์หรือโอกาสในอนาคต (recovery of profits) ค่าทนายความตามความเป็นจริง ค่าจ้าง นักสืบ ค่าบริหารสิทธิและค่าใช้จ่ายอื่นๆด้วย

- การขอให้ศาลสั่งให้ผู้กระทำการหรือกำลังกระทำการฝ่าฝืนสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร ระวังหรือละเว้นการกระทำดังกล่าวนั้นได้หากมีหลักฐานปรากฏโดยชัดเจน ตามมาตรา 77 ทวิ และการที่ศาลมีคำสั่งดังกล่าวไม่ตัดสิทธิผู้ทรงสิทธิบัตรในการที่จะเรียกค่าเสียหายข้างต้น การยื่น คำขอต่อศาลในลักษณะเช่นนี้คล้ายคลึงกับการขอให้ศาลคุ้มครองชั่วคราวตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ทรงสิทธิบัตรทั้งในกรณีที่ได้มี การฝ่าฝืนสิทธิหรือกำลังจะกระทำการดังกล่าว

- ขอให้ศาลริบบรรดาสินค้าที่อยู่ในความครอบครองของผู้กระทำการฝ่าฝืนสิทธิของผู้ ทรงสิทธิบัตร และในกรณีที่ศาลเห็นสมควรอาจมีคำสั่งให้ทำลายสินค้านี้ดังกล่าวหรือดำเนินการอย่าง อื่นเพื่อป้องกันมิให้มีการนำเอาสินค้านี้ดังกล่าวออกจำหน่ายอีกได้ตามมาตรา 77 จัตวา

อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตรไม่ได้กำหนดอายุความการฟ้องร้องเรียก ค่าเสียหายจากการละเมิดสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร ไว้โดยเฉพาะจึงต้องนำหลักทั่วไปว่าด้วยอายุ ความการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในเรื่องละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 448 มาใช้บังคับ อันมีอายุความ 1 ปี นับแต่ผู้ทรงสิทธิบัตรการออกแบบริ่องและรู้ตัวผู้ฝ่าฝืนทำ ละเมิด หรือเมื่อพ้น 10 ปี นับแต่วันที่ทำละเมิด

2) การดำเนินคดีทางอาญา

บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร หมวด 6 ได้กำหนดโทษทางอาญาสำหรับการ กระทำใดๆที่ฝ่าฝืนสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยกำหนดการกระทำต่อไปนี้ ให้มีโทษทางอาญา

- ความผิดเกี่ยวกับการเปิดเผยแบบผลิตภัณฑ์

ห้ามเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการขอรับสิทธิบัตรเปิดเผยรายละเอียด เกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์ หรือยอมให้บุคคลใดตรวจหรือคัดสำเนารายละเอียดเกี่ยวกับแบบ ผลิตภัณฑ์หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้ง ปรับ ตามมาตรา 81 นอกจากนี้ก่อนมีการประกาศโฆษณา ห้ามบุคคลใดเปิดเผยรายละเอียดแบบ

ผลิตภัณฑ์โดยรู้อยู่แล้วว่าแบบผลิตภัณฑ์นั้นมีผู้ยื่นคำขอไว้แล้ว หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 82

- ความผิดเกี่ยวกับการแสดงสิทธิอันเป็นเท็จ

บุคคลได้ใช้ข้อความอันเป็นการแสดงสิทธิอันเป็นเท็จ อันได้แก่แสดงการได้รับสิทธิบัตรด้วยการใช้คำว่า “สิทธิบัตรไทย” หรือ “รอรับสิทธิบัตร” โดยไม่มีสิทธิดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 84

- ความผิดในการละเมิดสิทธิเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียวของผู้ทรงสิทธิบัตร

บุคคลได้ใช้แบบผลิตภัณฑ์ตามสิทธิบัตรของบุคคลอื่น หรือมีไว้เพื่อขายซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ใช้แบบตามสิทธิบัตรของบุคคลอื่น หรือมีไว้เพื่อขาย เสนอขาย หรือนำเข้ามาในประเทศไทยซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ใช้แบบตามสิทธิบัตรของผู้อื่น โดยไม่ได้รับอนุญาตถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิบัตรแบบผลิตภัณฑ์ของบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปีหรือปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 85

- ความผิดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

บุคคลได้ยื่นขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ แก่พนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้ได้ไปซึ่งสิทธิบัตร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 87

4.1.7 การโอนสิทธิบัตรในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

สิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง ดังนั้นผู้ทรงสิทธิบัตรจึงอาจทำนิติกรรมโอนสิทธิบัตรไปยังบุคคลภายนอกได้ และเมื่อผู้ทรงสิทธิบัตรตาย สิทธิบัตรย่อมเป็นมรดกตกทอดไปสู่ทายาทของผู้ทรงสิทธิบัตร ตามมาตรา 65 ประกอบมาตรา 38 อนึ่ง ไม่ว่าจะโอนสิทธิบัตรทางมรดก ตามมาตรา 65 ประกอบมาตรา 42 หรือโอนทางนิติกรรม ตามมาตรา 65 ประกอบมาตรา 41 ต้องทำเป็นหนังสือตามแบบที่กฎหมายกำหนดและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่กล่าวคือ ในกรณีโอนทางนิติกรรมผู้รับโอนสิทธิบัตรต้องยื่นคำขอตามแบบพิมพ์ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญากำหนดได้แก่ แบบพิมพ์คำขอจดทะเบียนการโอนและการรับโอนสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตรโดยทางมรดก สป/สผ/อสป/206-ค พร้อมด้วยหนังสือสัญญาโอนสิทธิบัตรต่อเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงจะมีผลสมบูรณ์ให้ผู้รับโอนสิทธิบัตรกลายเป็นผู้ทรงสิทธิบัตรในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมคนใหม่ซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ตามที่ พระราชบัญญัติสิทธิบัตรกำหนด ส่วน

การขอจดทะเบียนรับโอนสิทธิบัตรทางมรดกให้ทายาทของผู้ทรงสิทธิบัตรยื่นคำขอตามแบบพิมพ์อย่างเดียวกันนั้นพร้อมด้วยหลักฐานอันเกี่ยวกับการรับมรดกต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

4.1.8 การอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตร

นอกจากผู้ทรงสิทธิบัตรจะมีสิทธิใช้แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในการแสวงหาประโยชน์เองโดยตรงแต่เพียงผู้เดียว ตามมาตรา 63 แล้ว กฎหมายยังบัญญัติรับรองสิทธิเพื่อให้ผู้ทรงสิทธิบัตรสามารถหาประโยชน์จากการได้รับค่าตอบแทนจากสิทธิบัตรของตนโดยการอนุญาตให้บุคคลอื่นนำสิทธิบัตรในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของตนไปแสวงหาประโยชน์ได้ในทำนองเดียวกับผู้ทรงสิทธิบัตร แต่ทั้งนี้การอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้สิทธิบัตรจะต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่กล่าวคือ ผู้ทรงสิทธิบัตรต้องยื่นคำขอตามแบบพิมพ์ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญากำหนด ได้แก่ แบบพิมพ์คำขอจดทะเบียนการอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตร สป/สพ/205-ก พร้อมด้วยสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 65 ประกอบมาตรา 41 วรรคแรก

4.1.9 การเพิกถอนและการคืนสิทธิบัตร

โดยทั่วไป การสิ้นสุดของสิทธิในสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะเกิดขึ้นเมื่อครบอายุการคุ้มครองหรือเป็นกรณีผู้ทรงสิทธิบัตรไม่ยอมชำระค่าธรรมเนียมรายปีตามที่กฎหมายกำหนดไว้ อย่างไรก็ตามมีบางกรณีที่กฎหมายกำหนดให้สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรได้สิ้นสุดลงก่อนที่จะครบอายุการคุ้มครองด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

การเพิกถอนสิทธิบัตร (renunciation)

แม้จะมีการจดทะเบียนและออกสิทธิบัตรในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้แก่ผู้ทรงสิทธิบัตรแล้วก็ตาม ภายใต้มาตรา 64 ยังเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลขอให้เพิกถอนสิทธิบัตรดังกล่าวได้ หากเห็นว่าสิทธิบัตรนั้นไม่สมบูรณ์เนื่องจากแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้รับการออกสิทธิบัตรให้ไม่ใช่แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีลักษณะจะนำมาขอรับสิทธิบัตรได้ตามมาตรา 56 หรือมาตรา 58 หรือผู้ทรงสิทธิบัตรไม่ใช่บุคคลผู้มีสิทธิขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในประเทศ ตามมาตรา 65 ประกอบมาตรา 10 ,11 และมาตรา 14 โดยผลของการเพิกถอนสิทธิบัตรทำให้สิทธิของผู้ทรง

สิทธิบัตรทั้งหมดในแบบผลิตภัณฑ์สิ้นสุดลงและเป็นกรณีที่ผู้ทรงสิทธิบัตรไม่เต็มใจให้สิทธิในสิทธิบัตรของตนสิ้นสุดลง

การคืนสิทธิบัตร

นอกจากนี้การสิ้นสุดลงของสิทธิในสิทธิบัตรอาจเกิดจากความต้องการของผู้ทรงสิทธิบัตรเองโดยการขอคืนสิทธิบัตร (surrender of design patent) หรือขอเลิกข้อถือสิทธิบางประการ (surrender of claim) ตามมาตรา 65 ประกอบมาตรา 53

4.1.10 ค่าธรรมเนียม

ภายใต้กฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมและการยกเว้นค่าธรรมเนียม¹³ สำหรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร พ.ศ. 2547 ได้กำหนดค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมไว้ดังนี้

- ค่าธรรมเนียมในการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ฉบับละ 250 บาท และถ้าหากเป็นคำขอรับสิทธิบัตรสำหรับแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอย่างเดียวกันและยื่นขอในคราวเดียวกันตั้งแต่ 10 คำขอขึ้นไปผู้ยื่นขอรับสิทธิบัตรชำระค่าธรรมเนียมรวม 2,250 บาท
- ค่าธรรมเนียมในการประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร ฉบับละ 250 บาท
- ค่าธรรมเนียมเพื่อออกสิทธิบัตร ฉบับละ 500 บาท
- ค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมโดยผู้ทรงสิทธิบัตรต้องเริ่มชำระตั้งแต่ปีที่ห้าของอายุสิทธิบัตรโดยต้องชำระภายในหกสิบวันนับตั้งแต่เริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ห้าและของทุกๆปี หากไม่ชำระภายในกำหนดเวลาดังกล่าวผู้ทรงสิทธิบัตรต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมร้อยละสามสิบของเงินค่าธรรมเนียมรายปีโดยต้องชำระพร้อมค่าธรรมเนียมรายปีภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับจากครบสิ้นกำหนดเวลาชำระค่าธรรมเนียมรายปี

¹³ ให้ยกเว้นการเรียกค่าธรรมเนียมสำหรับการขอรับสิทธิบัตรโดยสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ มูลนิธิหรือองค์กรอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการกุศล การศึกษา การศาสนา หรือสังคมสงเคราะห์ หรือหน่วยงานของรัฐที่มีใช้รัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้ตามที่คณะกรรมการสิทธิบัตรกำหนด

มิฉะนั้นอาจถูกเพิกถอนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ ทั้งนี้อัตราค่าธรรมเนียมรายปีที่ผู้ทรงสิทธิบัตรต้องชำระมีดังนี้

ปีที่ 5	500 บาท
ปีที่ 6	650 บาท
ปีที่ 7	950 บาท
ปีที่ 8	1,400 บาท
ปีที่ 9	2,000 บาท
ปีที่ 10	2,750 บาท

หรือผู้ทรงสิทธิบัตรอาจชำระค่าธรรมเนียมรายปีทั้งหมดในคราวเดียวจำนวน 7,500 บาท

4.2 เหตุผลและความจำเป็นในการเข้าเป็นภาคีข้อตกลงเฮกฯ

ตามกรมสารเจนีวา ค.ศ. 1999

4.2.1 แก้ปัญหาเรื่องข้อจำกัดในการให้ความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในต่างประเทศตามหลักดินแดน

การส่งสินค้าไปยังตลาดต่างประเทศมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจในทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะโลกการค้าเสรีในปัจจุบัน ผู้ประกอบการต่างแสวงหาเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ รวมไปถึงการนำเอาทรัพย์สินทางปัญญามาเพิ่มมูลค่าทางพาณิชย์ให้แก่สินค้า เช่น การออกแบบให้ลักษณะภายนอกของสินค้าโดดเด่นแปลกตาไม่เหมือนสินค้าทั่วไป เพื่อให้สินค้าเข้าสู่การแข่งขันในตลาดโลก อย่างไรก็ตามการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในแต่ละประเทศยังอยู่ภายใต้แนวคิดเรื่องหลักดินแดนซึ่งก่อให้เกิดปัญหา คือ การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนับเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งที่ขอรับความคุ้มครองในประเทศใดก็ได้รับความคุ้มครองเฉพาะในดินแดนประเทศนั้น ดังนั้นหากผู้ประกอบการจะขยายตลาดสินค้าไปยังต่างประเทศก็ต้องดำเนินการขอรับความคุ้มครองในทุกๆประเทศที่จะส่งสินค้าเข้าไปวางจำหน่าย มิฉะนั้นอาจถูกบุคคลอื่นหรือผู้ประกอบการในประเทศนั้นๆฉวยโอกาสนำไปขอรับความคุ้มครองและนำไปใช้แสวงหากำไรโดยไม่ต้องลงทุน

โดยทั่วไป เมื่อได้ดำเนินการขอรับความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 ผู้ทรงสิทธิบัตรจะมีสิทธิโดยเฉพาะเจาะจงแต่เพียง

ผู้เดียวตามกฎหมายในการนำแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมไปแสวงหาประโยชน์แต่เฉพาะภายในดินแดนของประเทศไทยเท่านั้น ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการพื้นฐานที่ยึดติดอยู่กับหลักดินแดน ซึ่งเป็นหลักสากลที่กำหนดให้ภายใต้เขตอำนาจอธิปไตยประเทศต่างๆ มีอำนาจตรวจสอบและดำเนินการออกสิทธิบัตรเพื่อให้ความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเฉพาะในดินแดนของประเทศตนเท่านั้น ไม่อาจให้ความคุ้มครองครอบคลุมไปถึงดินแดนของประเทศอื่น จึงเห็นได้ว่าสถานะของสิทธิบัตรในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีอยู่ในประเทศไทยแยกเป็นอิสระจากการให้ความคุ้มครองในประเทศอื่นๆ แม้ว่าการออกสิทธิบัตรจะได้กระทำเพื่อคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอันเดียวกันก็ตาม หลักการนี้เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ รวมทั้งอนุสัญญากรุงปารีสที่รับรู้อำนาจอธิปไตยของแต่ละประเทศ โดยยอมรับถึงหลักความเป็นอิสระที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 4 bis ดังนั้นหากผู้ประกอบการชาวไทยต้องการให้แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของตนได้รับความคุ้มครองจากการถูกละเมิดสิทธิในต่างประเทศจะต้องไปดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายของประเทศนั้นกำหนดโดยตรง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเนื่องจากผู้ประกอบการชาวไทยส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องขั้นตอนและระเบียบวิธีการปฏิบัติเพื่อขอรับความคุ้มครองที่ซับซ้อนของแต่ละประเทศ แต่หากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีข้อตกลงเฮกฯ ตามกรมสารเจนีวา 1999 จะเป็นหนทางหนึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยผู้ประกอบการคนไทยสามารถจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศในประเทศภาคีสมาชิกครั้งเดียวให้มีผลได้รับความคุ้มครองไปยังประเทศภาคีสมาชิกอื่นด้วย โดยไม่ต้องไปดำเนินการในแต่ละประเทศโดยตรง อันเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องข้อจำกัดตามหลักดินแดน

4.2.2 ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการไทยในการขอรับความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในหลายประเทศ

นอกจากแก้ปัญหาในเรื่องข้อจำกัดตามหลักดินแดนแล้ว การเข้าเป็นภาคีข้อตกลงเฮกฯ ตามกรมสารเจนีวา 1999 ยังส่งผลดีต่อผู้ประกอบการชาวไทย ซึ่งแต่เดิมหากผู้ประกอบการชาวไทยประสงค์จะนำสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่มีแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมซึ่งตนได้คิดค้นสร้างสรรค์ออกสู่ตลาดต่างประเทศโดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกผู้ประกอบการธุรกิจชาวต่างประเทศลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของตนไปใช้เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิได้รับอนุญาตจะต้องไปดำเนินการยื่นขอรับความคุ้มครองในประเทศต่างๆ โดยตรง ซึ่งการดำเนินการขอรับความคุ้มครองในแต่ละประเทศต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก เช่น ค่าธรรมเนียมในการขอรับความ

คุ้มครอง ค่าแปลเอกสาร ค่าตัวแทน รวมถึงค่าธรรมเนียมรายปี ซึ่งอาจไม่คุ้มกับผลกำไรที่ผู้ประกอบการชาวไทยจะได้รับ ทั้งหากต้องการขอรับความคุ้มครองพร้อมกันในหลายๆประเทศยังต้องจัดเตรียมเอกสารหลายชุด ข้อสำคัญผู้ประกอบการธุรกิจคนไทยต้องศึกษากฎหมายและข้อกำหนดต่างๆของแต่ละประเทศว่ามีเนื้อหาสาระอย่างไร เช่น แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของตนเข้าลักษณะที่จะสามารถนำไปขอรับความคุ้มครองในประเทศดังกล่าวได้หรือไม่ หรือสามารถขอสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองก่อนในประเทศดังกล่าวได้หรือไม่ ซึ่งสร้างความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินการและสร้างภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายแก่ผู้ประกอบการไทย ดังนั้นหากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีคู่สัญญาข้อตกลงเฮกฯ ตามกรมสารเจนีวา 1999 จะช่วยให้ผู้ประกอบการคนไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายกลางและรายย่อยสามารถขอรับความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในหลายๆประเทศได้ง่ายขึ้นผ่านกระบวนการที่ไม่ซับซ้อน ประหยัดค่าใช้จ่ายและสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะระบบเฮกเป็นระบบรวมศูนย์กลางการขอรับความคุ้มครองไว้เพียงครั้งเดียว โดยผู้ประกอบการไทยสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมครั้งเดียวผ่านกรมทรัพย์สินทางปัญญาหรือผ่านสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก และเสียค่าธรรมเนียมครั้งเดียวในค่าสกุลเงินเดียว แต่สามารถระบุประเทศต่างๆที่เป็นภาคีภายใต้กรมสารเจนีวา 1999 เป็นประเทศที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองได้ โดยไม่ต้องไปดำเนินการในประเทศนั้นโดยตรงอีก ส่งผลให้ผู้ประกอบการคนไทยสามารถนำผลิตภัณฑ์และสินค้าเข้าไปแข่งขันในการตลาดต่างประเทศโดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกผู้ประกอบการรายอื่นลักลอบเลียนแบบอีกต่อไป ทั้งยังได้เปรียบคู่แข่งทางการค้าในประเทศอื่นที่ไม่ได้เข้าเป็นภาคีข้อตกลงเฮกฯ อีกด้วย

4.2.3 อำนวยความสะดวกในเรื่องการบริหารจัดการภายหลัง

การจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศภายใต้ระบบเฮก ฯ นอกจากจะช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการคนไทยในการขอรับความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้หลายประเทศในคราวเดียวกันแล้ว ยังช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการไทยในการบริหารจัดการต่างๆภายหลังที่ได้รับการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแล้ว กล่าวคือการดำเนินการใดๆภายหลังจากได้รับการจดทะเบียนแล้วผู้ประกอบการคนไทยสามารถดำเนินการต่อสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกได้โดยตรง และไม่ต้องไปดำเนินการดังกล่าวในแต่ละประเทศอีก เช่น

สามารถเปลี่ยนแปลงชื่อและที่อยู่ของผู้ถือสิทธิ หรือโอนทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้บุคคลอื่นต่อสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศได้โดยตรงและจะมีผลเสมือนว่าได้ทำการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้วในภาคีสัญญาที่ได้ระบุขอคุ้มครองไว้และมีผลทันทีที่สำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศได้บันทึกการเปลี่ยนแปลงในทะเบียนระหว่างประเทศ และผู้ทรงสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสามารถขอขยายความคุ้มครองไปยังประเทศภาคีสมาชิกอื่น ที่ไม่ได้ระบุไว้ในคำขอจดทะเบียนครั้งแรกเมื่อใดก็ได้ นอกจากนี้ยังอำนวยความสะดวกในเรื่องต่ออายุการคุ้มครองซึ่งเป็นการดำเนินการอย่างหนึ่งภายหลังจดทะเบียนระหว่างประเทศ โดยผู้ประกอบการคนไทยสามารถต่ออายุการคุ้มครองในประเทศต่างๆที่ได้ระบุขอรับความคุ้มครองไว้เพียงครั้งเดียวผ่านสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศ โดยไม่ต้องคอยกังวลในเรื่องการขาดต่ออายุการคุ้มครองอันเนื่องมาจากแต่ละประเทศต่างกำหนดอายุการคุ้มครองไว้แตกต่างกันอีกต่อไป เพราะในทางปฏิบัติสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศจะมีตติหมายแจ้งเตือนให้ผู้ทรงสิทธิทราบก่อนการคุ้มครองจะสิ้นสุดลงล่วงหน้าเป็นเวลา 6 เดือน

4.2.4 ความจำเป็นในการให้ความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเมื่อประเทศไทยเปิดเสรีทางการค้า

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าทรัพย์สินทางปัญญามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ และนานาประเทศต่างตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองแก่ทรัพย์สินทางปัญญา แต่อย่างไรก็ตามการกำหนดแนวทางหรือนโยบายในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญายังเป็นอำนาจตัดสินใจของภายในแต่ละประเทศ ซึ่งต่างมีทัศนคติเกี่ยวกับระดับ มาตรฐานของการคุ้มครองที่แตกต่างกันไป¹⁴ จนกระทั่งเมื่อการค้าระหว่างประเทศเริ่มเป็นไปโดยเสรี หลายประเทศพยายามตกลงทำการค้าเสรีกันเพื่อลดมาตรการกีดกันทางการค้า ทำให้การเคลื่อนย้ายสินค้าระหว่างประเทศเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ประเทศที่พัฒนาแล้วเริ่มกลัวว่าสินค้าจำนวนมากภายใต้ทรัพย์สินทางปัญญาของตนที่ส่งออกไปยังต่างประเทศจะถูกผู้ประกอบการในประเทศที่กำลังพัฒนาลักลอบนำทรัพย์สินทางปัญญาของตนไปแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย จึง

¹⁴ Carlos A. Braga, "The Economics of Intellectual Property Rights and the GATT: A View from the south," Vanderbilt Journal of Transnational Law 22, 243, (1995),p. 244.

พยายามยกระดับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในทุกประเทศให้ได้มาตรฐานเท่าเทียมกัน โดยเริ่มนำประเด็นการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเข้าสู่การเจรจาต่อรองในเวทีการค้าระหว่างประเทศ ประเทศไทยเองก็ทำความตกลงเขตการค้าเสรีกับหลายประเทศและอยู่ในระหว่างเจรจากับอีกหลายประเทศ หากในที่สุดประเทศไทยตกลงเปิดตลาดการค้าเสรีกับนานาประเทศจะทำให้สินค้าและบริการของต่างประเทศถูกนำเข้าเข้ามาในประเทศไทยและสินค้าไทยถูกส่งออกไปยังต่างประเทศจำนวนมากจนไม่อาจประเมินค่าได้ จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ประเทศไทยต้องแก้ไขกฎหมายเพื่อยกระดับมาตรฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่คนไทยสร้างสรรค์ขึ้น โดยเฉพาะแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งที่ผู้ประกอบการคนไทยนิยมนำมาเพิ่มคุณค่าทางพาณิชย์ให้สินค้ามีมูลค่าเพิ่มขึ้น แต่มักถูกละเมิดสิทธิ เนื่องจากแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นลักษณะภายนอกของผลิตภัณฑ์ที่เห็นได้ด้วยสายตา สามารถลอกเลียนแบบได้ง่าย นอกจากนี้ประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่ก็นำหลักเกณฑ์และมาตรฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญามากำหนดเป็นเงื่อนไขให้ประเทศคู่ค้าในการเปิดตลาดเสรีทางการค้าปฏิบัติ มีสาระสำคัญหลัก 2 ประการคือ การกำหนดมาตรฐานในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มงวด และการช่วยให้จดทะเบียนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอย่างง่ายและสะดวกรวดเร็วขึ้น เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้ประเทศคู่ค้าต้องเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยการแพร่สัญญาณดาวเทียม (Convention Relating to the Distribution of Program-Carrying Signals Transmitted by Satellite 1974), อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (International Convention for the Protection of New Varieties of Plants 1991), สนธิสัญญาลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO Copyright Treaty 1996) และสนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty 1984) และต้องใช้ความพยายามอย่างยิ่งยวดที่จะให้สัตยาบันหรือเข้าร่วมเป็นภาคีตามข้อตกลงเหล่านี้ด้วยการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ (The Hague Agreement Concerning the International Registration of Industrial Designs 1999) และพิธีสารกรุงมาดริด ว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ (Protocol Relating to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks 1989) จะเห็นว่าในขณะนี้ประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันหรือเข้าร่วมเป็นภาคีภายใต้อนุสัญญานับใดเลย หากประเทศไทยจะเจรจาเพื่อเปิดตลาดเสรีทางการค้ากับต่างประเทศโดยเฉพาะกับประเทศสหรัฐอเมริกา ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะถูกประเทศคู่ค้าผลักดันให้ยกระดับมาตรฐานการคุ้มครองให้เป็นเป็นยอมรับของนานาประเทศ ดังนั้นการเข้าเป็นภาคีข้อตกลงเหล่านี้ด้วยการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่าง

ประเทศ ภายใต้กรรมสารเจนีวา 1999 จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยให้ความสำคัญแก่การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้มาตรฐานในระดับเดียวกับประเทศคู่ค้า อีกทั้งยังช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับประเทศไทยลบภาพเดิมที่เคยถูกมองว่าเป็นประเทศที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะสหภาพยุโรปซึ่งเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย จัดให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับหนึ่งในฐานะเป็นแหล่งส่งออกสินค้าปลอมแปลงและละเมิดลิขสิทธิ์ โดยประเทศไทยได้ลักลอบนำเข้าสินค้าปลอมแปลง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทเสื้อผ้า กระเป๋า แว่นตา นาฬิกา มีทั้งที่เป็นการละเมิดเครื่องหมายการค้าและสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เข้าไปในตลาดอย่างต่อเนื่อง จากการจัดทำสถิติของศุลกากรไทยพบว่า ในปี พ.ศ. 2546 ตรวจพบสินค้าปลอมแปลงมาจากประเทศไทยคิดเป็นสัดส่วน 43 เปอร์เซ็นต์ ของสินค้าปลอมแปลงที่ตรวจพบในขณะที่ประเทศจีนซึ่งเป็นแหล่งผลิตสินค้าปลอมแปลงใหญ่ที่สุดกลับมีสัดส่วนการนำเข้าสินค้าปลอมแปลงเพียง 15 เปอร์เซ็นต์ ของสินค้าปลอมแปลงที่ตรวจพบ¹⁵ ดังนั้นหากประเทศไทยยังไม่สร้างมาตรฐานการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในระดับที่เป็นสากลประเทศไทยอาจสูญเสียตลาดส่งออกรายใหญ่ที่สำคัญให้กับประเทศอื่นไป

4.3 การเตรียมความพร้อมกรณีประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีคู่สัญญา

แม้ประเทศไทยจะมี พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแล้วก็ตาม แต่การเข้าเป็นภาคีในความตกลงระหว่างประเทศใดๆ ย่อมก่อให้เกิดพันธกรณีที่ประเทศภาคีสมาชิกทั้งหลายต้องปฏิบัติตามเพื่อสร้างมาตรฐานการให้ความคุ้มครองที่สอดคล้องกัน ดังนั้นก่อนที่จะประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีข้อตกลงใดๆ ตามกรรมสารเจนีวา 1999 จะต้องเตรียมความพร้อมในหลายๆด้าน ทั้งความพร้อมด้านกฎหมาย ซึ่งอาจจะต้องตรากฎหมายขึ้นใหม่โดยเฉพาะหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เดิมที่มีขอบเขตการใช้จำกัดอยู่เฉพาะภายในประเทศให้สอดคล้องกับขั้นตอนการจดทะเบียนระหว่างประเทศของข้อตกลงฯ ตามกรรมสารเจนีวา 1999 นอกจากนี้ยังต้องเตรียมความพร้อมในด้านอื่นๆ เช่นการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับระบบการจดทะเบียนระหว่างประเทศ การจัดระบบฐานข้อมูลเพื่อตรวจสอบลักษณะแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพรวดเร็วมากขึ้น เพื่อรองรับกับ

¹⁵ ข้อมูลจาก <http://www.ftawatch.org>

พันธกรณีที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตาม จึงจะส่งผลให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์จากการเข้าเป็นภาคีสมตามเจตนารมณ์ที่มุ่งหมาย

ด้วยเหตุที่การเข้าเป็นภาคีข้อตกลงเฮกฯ ตามกรมสารเจเนีว 1999 มีผลกระทบต่อเขตอำนาจอธิปไตยของประเทศไทย ดังนั้นการดำเนินการเพื่อเข้าเป็นภาคีจึงจำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาเสียก่อน ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 190 บัญญัติว่า

“พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น กับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้รัฐสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องดังกล่าว

ก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศตามวรรคสอง คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้น ในการนี้ให้คณะรัฐมนตรีเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบด้วย

เมื่อลงนามในหนังสือสัญญาตามวรรคสองแล้วก่อนที่จะแสดงเจตนาให้มีผลผูกพัน คณะรัฐมนตรีต้องให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรายละเอียดของหนังสือสัญญานั้น และในกรณีที่การปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนหรือผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดย่อมคณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบนั้นอย่างรวดเร็ว เหมาะสม และเป็นธรรม

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า หรือการลงทุนอย่างมีนัยสำคัญรวมทั้งการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่ได้ประโยชน์กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไป

ในกรณีที่มีปัญหาตามวรรคสอง ให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยชี้ขาด โดยให้นำบทบัญญัติตามมาตรา 154 (1) มาใช้บังคับกับการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยอนุโลม”

ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 สรุปสาระสำคัญได้ว่าพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศ หรือกับองค์การระหว่างประเทศ โดยหนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามอนุสัญญาต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาเสียก่อน ในการให้ความเห็นชอบตามหนังสือสัญญาตามมาตรา 190 ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน และรัฐสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องดังกล่าวด้วย

4.3.1 การดำเนินการเข้าเป็นภาคีข้อตกลงระหว่างประเทศ

กรมสารนิเวศ 1999 เปิดโอกาสให้เฉพาะประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาว่าด้วยการจัดตั้งองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกเท่านั้นที่จะสามารถเข้าเป็นภาคีคู่สัญญาข้อตกลงเฮกฯ ตามกรมสารนิเวศ 1999 ได้¹⁶ ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) แล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 ดังนั้นในเบื้องต้นประเทศไทยจึงมีคุณสมบัติที่จะสามารถเข้าเป็นภาคีคู่สัญญาตามกรมสารนิเวศ 1999 ได้ แตกต่างจากการเข้าเป็นภาคีข้อตกลงเฮกฯ ภายใต้กรรมสารลอนดอน 1934 ,กรรมสารเฮก 1960 ,พิธีสารมาดริดหรือสนธิสัญญาร่วมมือทางด้านสิทธิบัตร PCT ที่กำหนดให้ต้องเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญากรุงปารีสเสียก่อนซึ่งในขณะนี้ประเทศไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคี อย่างไรก็ตาม กรมสารนิเวศ 1999 กำหนดให้ประเทศภาคีทั้งหลายต้องจำแนกประเภทสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาใช้กับแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่นำมาจดทะเบียนระหว่างประเทศ ตามข้อตกลงโลกาโนฯ ซึ่งประเทศไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว ดังนั้นหากต้องการเข้าเป็นภาคีกรมสารนิเวศ 1999 ประเทศไทยก็มีความผูกพันต้องเข้าเป็นภาคีข้อตกลงโลกาโน ค.ศ. 1968 ว่าด้วยการจำแนกประเภทผลิตภัณฑ์ (Locarno Agreement Establishing an International Classification for Industrial Designs 1968)

¹⁶See also Article 27 of Geneva Act

4.3.2 การออกกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับระบบการจดทะเบียนระหว่างประเทศตามกรมสารเจนีวา 1999

ปัจจุบันการให้ความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในประเทศไทยอยู่ภายใต้ “ระบบการขอรับสิทธิบัตร” ตามกฎหมายสิทธิบัตรเช่นเดียวกับสิ่งประดิษฐ์ ขณะที่การดำเนินการเพื่อขอรับความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในทางระหว่างประเทศตามกรมสารเจนีวา 1999 อยู่ภายใต้ “ระบบการจดทะเบียน” ซึ่งแม้ผู้เขียนจะเห็นว่ารูปแบบการให้ความคุ้มครองแก่แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมโดยการขอรับสิทธิบัตรภายใต้กฎหมายสิทธิบัตรกับการจดทะเบียนตามกฎหมายเฉพาะ จะมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการไม่แตกต่างกัน แต่โดยเจตนารมณ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกต้องการให้ประเทศภาคีสมาชิกทั้งหลายสร้างระบบการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมด้วยการออกกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อเชื่อมโยงระบบจดทะเบียนภายในของประเทศเข้ากับระบบจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศตามข้อตกลงเฮก ฯ เข้าด้วยกัน ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าหากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีข้อตกลงเฮก ฯ ตามกรมสารเจนีวา 1999 เห็นสมควรต้องออกกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม โดยนำบทบัญญัติทั้งหลายในส่วนที่เกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์ที่ปรากฏอยู่ใน พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 เดิมมาใช้บังคับ แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจาก พระราชบัญญัติสิทธิบัตร เป็นกฎหมายที่มีขอบเขตบังคับใช้จำกัดอยู่เฉพาะภายในประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้นหลักเกณฑ์และขั้นตอนการดำเนินการเพื่อขอรับความคุ้มครองจึงแตกต่างและไม่สอดคล้องกับระบบจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศตามที่ข้อตกลงเฮก ฯ กำหนด หากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีกรมสารเจนีวา 1999 มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ตามบทบัญญัติเดิม ให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อตกลงเฮก ฯ เพื่อรองรับเมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคี ดังนี้

1) จัดทำคำแปลถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศไว้เพื่ออธิบายนิยามความหมายของคำศัพท์ที่ใช้อยู่ในระบบการจดทะเบียนระหว่างประเทศ เช่น คำนิยาม ตามมาตรา 1 ของกรมสารเจนีวา 1999

“ภาคีคู่สัญญาของผู้ยื่นคำขอ (applicant's contracting party)” ให้ความหมายถึงประเทศต้นกำเนิดที่ผู้ยื่นคำขอมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องโดยอาศัย สัญชาติ ภูมิลำเนา ถิ่นที่อยู่อาศัย หรือสถานประกอบการทางอุตสาหกรรมหรือในทางพาณิชย์อย่างแท้จริงและจริงจัง

2) ควรมีบทบัญญัติรับรองการเข้าเป็นภาคีดังเช่น บทบัญญัติตาม พ.ร.บ. เครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 มาตรา 11 โดยบัญญัติว่า “ในกรณีที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หากคำขอคุ้มครองเป็นไปตามที่กำหนดในอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศดังกล่าว ให้ถือว่าคำขอดังกล่าวเป็นคำขอสิทธิบัตรแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัตินี้” เพื่อเป็นการยอมรับหลักเกณฑ์และวิธีการขอจดทะเบียนระหว่างประเทศตามข้อตกลงเฮกฯ ตามกรมสารเจนีวา 1999

3) เพิ่มเติมผู้มีสิทธิยื่นคำขอจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์ระหว่างประเทศ ตามมาตรา 65 ประกอบ มาตรา 14 โดยในกรณีที่ประเทศไทยเป็นประเทศภาคีสัญญาของผู้ยื่นคำขอ (applicant's contracting party) ผู้ที่มีสิทธิจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศในประเทศไทยอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีสัญชาติไทย หรือมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่อาศัยในประเทศไทย หรือมีสถานประกอบการทางพาณิชย์หรืออุตสาหกรรมที่แท้จริงและจริงจังในประเทศไทย

4) ในส่วนของเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการขอรับสิทธิบัตรที่ใช้อยู่เดิมไม่สามารถนำมาใช้กับการจดทะเบียนระหว่างประเทศได้ ดังนั้นจึงต้องมีการแก้ไขรูปแบบเอกสารต่างๆ ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดตามกรมสารเจนีวา 1999 มิฉะนั้นจะถูกสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศของ WIPO ปฏิเสธคำขอจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวได้ โดยในส่วนของแบบฟอร์มคำขอต่างๆ กรมทรัพย์สินทางปัญญาต้องจัดทำรูปแบบฟอร์มคำขอขึ้นสำหรับการจดทะเบียนระหว่างประเทศโดยเฉพาะ เช่น คำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศ คำขอต่ออายุการคุ้มครอง คำขอโอนทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คำขอใช้สิทธิที่จะขอรับความคุ้มครองก่อน เป็นต้น โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาอาจแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องรูปแบบคำขอต่างๆ ดังกล่าวในกฎกระทรวงและจัดทำแบบฟอร์มดังกล่าวให้ผู้ยื่นคำขอสามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

5) ตามกรมสารเจนีวา 1999 กำหนดให้ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนสามารถเลือกภาษาที่ใช้ในการจดทะเบียนได้ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส ดังนั้นภาษาที่จะใช้ในการจดทะเบียนระหว่างประเทศ ประเทศไทยควรจะระบุบังคับในกฎกระทรวงให้คำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศที่ยื่นในประเทศไทยหรือคำขอที่ระบุประเทศไทยเป็นประเทศที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองรวมถึงการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศให้จัดทำขึ้นและใช้เป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น เนื่องจากภาษาอังกฤษเมื่อเทียบกับภาษาฝรั่งเศสมี

ความเป็นสากลมากกว่า นอกจากนี้เจ้าหน้าที่คนไทยมีความรู้ภาษาอังกฤษดีกว่าภาษาฝรั่งเศส หากเลือกใช้ภาษาอังกฤษจะอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่คนไทยในการตรวจสอบคำขอ และดำเนินการจดทะเบียนระหว่างประเทศมากกว่า

6) แก้ไขกฎกระทรวงในเรื่องจำนวนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผู้ยื่นคำขอสามารถระบุมาในคำขอหนึ่งฉบับเพื่อให้สอดคล้องตามที่กรมสารเจนีวา 1999 กำหนดกล่าวคือตามกฎหมายกระทรวงกำหนดให้คำขอรับสิทธิบัตร 1 ฉบับ สามารถระบุได้เพียง 1 แบบเท่านั้น แต่ตามกฎหมายสารเจนีวา 1999 กำหนดให้คำขอจดทะเบียน 1 ฉบับสามารถระบุขอจดทะเบียนได้หลายแบบแต่ต้องไม่เกิน 100 แบบ

7) ในส่วนของรูปภาพแสดงแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจำนวนรูปภาพและรูปแบบของภาพที่ใช้แสดงแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต้องกำหนดให้สอดคล้องกับข้อบังคับทั่วไปตามกฎหมายสารเจนีวา 1999 นอกจากนี้หากเป็นกรณีแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มี 2 มิติ ตามกฎหมายสารเจนีวา 1999 กำหนดให้ผู้ยื่นคำขออาจจัดส่งตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่นำมาใช้กับแบบแทนรูปภาพแสดงแบบก็ได้ ดังนั้นในกรณีนี้ควรเพิ่มเติมในกฎกระทรวงให้ผู้ยื่นคำขอที่ขอรับสิทธิบัตรในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มี 2 มิติอาจจัดส่งตัวอย่างผลิตภัณฑ์มาแทนได้

8) ตามกฎหมายสารเจนีวา 1999 กำหนดว่า ภายใต้อำนาจจดทะเบียน 1 ฉบับผู้ยื่นคำขอสามารถระบุสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาใช้กับแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้ยื่นขอจดทะเบียนระหว่างประเทศได้หลายผลิตภัณฑ์ แต่ผลิตภัณฑ์ทั้งหลายต้องอยู่ภายใต้หมวดหมู่เดียวกันตามการจัดหมวดหมู่และประเภทของผลิตภัณฑ์ตามข้อตกลงดูคาโน เช่น ในคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศ 1 ฉบับ ผู้ยื่นคำขออาจจะระบุให้แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนำไปใช้กับเสื้อและเนคไทซึ่งเป็นสินค้าจำพวกเดียวกันตามการจัดหมวดหมู่ของข้อตกลงดูคาโนได้ ซึ่งแตกต่างจาก พ.ร.บ. สิทธิบัตรฯ ที่กำหนดไว้ในมาตรา 60 ให้คำขอรับสิทธิบัตรแต่ละฉบับ สามารถระบุผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาใช้กับแบบได้เพียงอย่างเดียวหากต้องการนำไปใช้กับผลิตภัณฑ์อื่นต้องแยกเป็นคำขออีกฉบับ ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าในส่วนนี้ต้องแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการในกฎหมายสารเจนีวา 1999

9) เรื่องอายุการคุ้มครองประเทศไทยได้กำหนดให้ผู้ทรงสิทธิบัตรในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้รับการคุ้มครองเป็นระยะเวลา 10 ปี นับตั้งแต่วันที่วันยื่นขอรับสิทธิบัตร ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าต้องขยายอายุการคุ้มครองออกไปเป็น 15 ปี เป็นอย่างน้อย เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำเรื่องอายุการให้ความคุ้มครองตามที่กฎหมายสารเจนีวา 1999 กำหนด

10) เรื่องอัตราค่าธรรมเนียม การยื่นขอจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศตามกรมสารเจนีวา 1999 กำหนดค่าธรรมเนียมที่ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจะต้องชำระ ดังนี้

- ค่าธรรมเนียมเบื้องต้น (basic fee)
- ค่าธรรมเนียมในการประกาศโฆษณา (publication fee)
- ค่าธรรมเนียมสำหรับประเทศที่ระบุเพื่อขอจดทะเบียน (standard designation fee)
- ค่าธรรมเนียมเฉพาะประเทศ (individual designation fee)

ในส่วนอัตราค่าธรรมเนียมการขอรับสิทธิบัตรแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตรที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงผู้เขียนเห็นว่าต้องมีการแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องตามกรมสารเจนีวา 1999 โดยเฉพาะค่าธรรมเนียมในกรณีที่ผู้ขอจดทะเบียนระบุประเทศไทยเป็นประเทศที่ต้องการขอรับความคุ้มครอง ประเทศไทยควรเลือกที่จะขอเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเองในลักษณะค่าธรรมเนียมเฉพาะประเทศ (individual designation fee) แทนการรับส่วนแบ่งจากค่าธรรมเนียมสำหรับประเทศที่ระบุเพื่อขอจดทะเบียน (standard designation fee) เนื่องจากสามารถกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมได้เองตามความเหมาะสม

นอกจากนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญาควรให้บริการแก่ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศผ่านประเทศไทยโดยสามารถเลือกชำระค่าธรรมเนียมทั้งหลายในสกุลเงินบาทได้ แม้จะเป็นการสร้างภาระให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาต้องแปลงเป็นสกุลเงินสวิสฟรังก์แล้วทำการโอนต่อไปยังสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกก็ตาม แต่ถือเป็นการจูงใจผู้ประกอบการทั้งหลายให้มายื่นขอจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศผ่านกรมทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญาอาจเรียกเก็บเป็นค่าบริการเพิ่มเติมได้

4.3.3 การเตรียมความพร้อมในเรื่องระบบการจดทะเบียนแบบให้สอดคล้องกับระบบสากล

เนื่องจากปัจจุบัน พ.ร.บ. สิทธิบัตรฯ กำหนดขั้นตอนการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมไว้แตกต่างจากขั้นตอนการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของหลายประเทศ หากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีกรมสารเจนีวา 1999 แต่ยังคงใช้ระบบเดิมที่ไม่เป็นสากลอาจก่อให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินการที่ไม่สอดคล้องกับขั้นตอนการจดทะเบียน

ระหว่างประเทศตามกรมสารเจนีวา 1999 ซึ่งมีหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่เป็นสากล นอกจากนี้ระบบเดิมที่กำหนดให้ต้องมีการตรวจสอบความใหม่ของแบบผลิตภัณฑ์ก่อนจึงจะมีการจดทะเบียนนั้น ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการนานมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับพันธกรณีในเรื่องกรอบเวลาที่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติเมื่อเข้าเป็นภาคีกรมสารเจนีวา 1999 กล่าวคือหากผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศระบุประเทศไทยเป็นประเทศที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครอง เมื่อสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศตรวจสอบเบื้องต้นเสร็จจะส่งสำเนาคำขอจดทะเบียนดังกล่าวมาให้ประเทศไทยเพื่อทำการตรวจสอบว่าแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวเข้าลักษณะที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไทยหรือไม่ หากตรวจสอบแล้วพบว่าเป็นแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ไม่สามารถนำมาขอรับสิทธิบัตรได้ ประเทศไทยจะต้องแจ้งการปฏิเสธการให้ความคุ้มครองภายในเวลาที่กำหนด มิฉะนั้นจะถือว่าประเทศไทยให้ความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวทันทีโดยอัตโนมัติ ดังนั้นระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนกฎหมายภายในจึงมีความสำคัญอย่างมาก ผู้เขียนจึงเห็นว่าการเตรียมความพร้อมประการหนึ่งหากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีกรมสารเจนีวา 1999 ก็คือ

(1) การแก้ไขจากระบบตรวจสอบ เดิมที่มีการตรวจสอบเบื้องต้น ประกาศโฆษณา และตรวจสอบความใหม่ของการออกแบบโดยการเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปเห็นว่าตนมีสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวดีกว่าหรือเห็นว่าแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอยู่ในข่ายที่ไม่สามารถนำมาขอรับสิทธิบัตรได้ยื่นคัดค้านก่อนรับจดทะเบียน ไปเป็นระบบจดทะเบียนที่มีการตรวจสอบเบื้องต้น การรับจดทะเบียน และประกาศโฆษณา โดยยังไม่มีตรวจสอบความใหม่ของแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

(2) ยกเลิก ระบบเดิมที่ให้มีการคัดค้านก่อนการรับจดทะเบียนและให้นำระบบการเพิกถอนการจดทะเบียนภายหลังการรับจดทะเบียน แล้วมาใช้แทน โดยให้บุคคลทั่วไปยื่นคำร้องเพิกถอนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่เห็นว่าไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด หรือเห็นว่าตนเป็นผู้มีสิทธิดีกว่าก็สามารถยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด (ซึ่งผู้เขียนว่าน่าจะกำหนดเวลาไว้ 6 เดือนเท่ากับระยะเวลาเดิมที่ให้บุคคลทั่วไปยื่นคัดค้านก่อนรับจดทะเบียน) นับตั้งแต่ที่มีการประกาศโฆษณา

การเปลี่ยนจากระบบเดิมไปเป็นระบบจดทะเบียนนั้นจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถดำเนินการเพื่อให้ความคุ้มครองแก่แบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมภายใต้คำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศที่ยื่นตามกรมสารเจนีวา 1999 ตามกรอบเวลาที่สนธิสัญญากำหนดให้ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติ

4.3.4 การเตรียมความพร้อมในด้านอื่น

นอกจากแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎกระทรวงรวมทั้งกฎระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องซึ่งมีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อรองรับกับการเข้าเป็นภาคีกรรมสารเจนีวา 1999 แล้ว ประเทศไทยยังต้องเตรียมความพร้อมในด้านอื่นอีก โดยเฉพาะด้านบุคลากรและระบบฐานข้อมูล เนื่องจากการดำเนินการที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นไปโดยวัตถุประสงค์เพื่อรองรับจัดการกับระบบค่าขอรับความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ยื่นขอคุ้มครองเฉพาะภายในประเทศเท่านั้น จึงมีข้อจำกัดไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้จัดการกับระบบการจดทะเบียนระหว่างประเทศ

อุปสรรคประการหนึ่งของการเข้าเป็นภาคีกรรมสารเจนีวา 1999 คืออุปสรรคด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในประเทศไทยคือ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ แต่เนื่องจากปัจจุบันปริมาณคำขอรับสิทธิบัตรที่ยื่นต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญามีจำนวนมากเมื่อเทียบกับจำนวนเจ้าหน้าที่ของกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่มีอยู่ ซึ่งหากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีกรรมสารเจนีวา 1999 ก็จะมีผลให้มีปริมาณคำขอจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นทำให้เจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ไม่สามารถดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆภายในกรอบเวลาที่กรรมสารเจนีวา 1999 กำหนดได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่เพื่อปฏิบัติงานด้านจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศโดยเฉพาะ โดยพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ระเบียบข้อบังคับและวิธีปฏิบัติที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม รวมถึงฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงระบบและขั้นตอนการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศของข้อตกลงเฮกฯ ตามกรรมสารเจนีวา 1999 ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการจัดการตามขั้นตอนการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศตามระบบสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีกรรมสารเจนีวา 1999 แล้ว ประกอบกับกรมทรัพย์สินทางปัญญาต้องประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการให้เห็นถึงประโยชน์ของการนำแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของตนมาจดทะเบียนภายใต้ข้อตกลงเฮกฯ และให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องขั้นตอนการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ รวมทั้งจัดทำคำแนะนำและคู่มือในการจดทะเบียนแจกจ่ายเผยแพร่แก่ผู้ประกอบการและบุคคลทั่วไปเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ

ตลอดจนจัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการจดทะเบียนทางโทรศัพท์

นอกจากนี้ ยังมีอุปสรรคอีกประการหนึ่งคือ อุปสรรคในเรื่องระบบฐานข้อมูลเพื่อรองรับการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ เนื่องจากระบบฐานข้อมูลเดิมของกรมทรัพย์สินทางปัญญา มีเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมภายในประเทศ ซึ่งสามารถตรวจค้นข้อมูลได้จากประกาศสิทธิบัตรโดยอาจตรวจค้นโดยตรงจากหนังสือประกาศโฆษณาสิทธิบัตรหรือตรวจค้นผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ดังนั้นการที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีกรรมสารเจนีวา 1999 จะทำให้ระบบฐานข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการพัฒนาและส่งเสริมการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ การตรวจค้นหรือสืบค้นข้อมูลของแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และการอำนวยความสะดวกด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียน รัฐจึงควรให้ความสำคัญด้วยการจัดสรรงบประมาณปรับปรุงฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรองรับการยื่นคำขอจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ ตรวจค้นข้อมูลแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมผ่านระบบอินเทอร์เน็ต